

Att leva av eukaristin

Reträttföredrag av Biskop Anders Arborelius ocd
Djursholm 13-15 februari 2009
(Föredragen är nedskrivna efter bandinspelning)

Föredrag I

Vi ber om den Helige Andes hjälp för vår reträtt.

Herre, sänd oss din Helige Ande, så att vi ser din närvaro ibland oss, lever till din ära och så kan sprida din kärlek. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Eukaristin är centrum i vårt kristna liv. Det är den föda vi behöver på pilgrimsfärden och det mysterium där allt det vi tror på blir sammanfattat och konkret. Men eukaristin skall också prägla vårt livsklimat, den andliga atmosfär där vi lever. Den aspekten skall vi speciellt se på. Vi skall upptäcka att var och en av oss är en *homo eucharisticus*, en människa präglad av eukaristin, av tacksägelsen. Den helige Ireneus (c:a 130-190) säger: "Vårt sätt att tänka överensstämmer med eukaristin. Och eukaristin i sin tur bekräftar vårt sätt att tänka."

Ordet eukaristi betyder tacksägelse, tacksamhet, förhålligande. Denna ton skall vara grundtonen i vårt kristna liv som omfattar allt. Hela tiden skall vi vara präglade av tacksamhetens glädje över Guds närvaro, över Kristus som kommer till oss i eukaristin. Det är också en helande närvaro. I vår tid är den aspekten viktig. Det anger vilken grundton man har i sin själ och i sitt liv. Vi kan tänka efter och fråga oss om människor är präglade av tacksamhet eller inte. Vi svenskar är kända för att säga tack hur många gånger som helst. Det är en bra början. Men det betyder inte att vi är helt präglade av eukaristin för det.

Nutidsmänniskan riskerar att präglas mer av missnöje, som är en slags folksjukdom som fräter sönder själen. Kanske det är en följd av konsumismen som innebär att vi känner oss som konsumenter i livets alla skiften. Livet går då ut på att konsumera varor, tjänster. Då frestas vi också att konsumera människor. Konsumismen bygger mycket på att man hela tiden vill få något nytt, något intressant, något man strävar efter. Samtidigt vet vi att sådant aldrig kan mätta människans djupaste längtan och behov. Då skapas det lätt en atmosfär av missnöje. Det eukaristiska sättet att leva kan vara ett motgift mot den smygande missnöjesstämning man så lätt fastnar i. Vi behöver bara se på människors ansikten, när de inte är medvetna om att de är iakttagna. Vi ser hos dem ofta något spänt, ett slags bitterhet och missnöje. Om man sitter på tunnelbanan och iakttar människor, blir man ibland slagen av hur dystra och missnöjda människor ser ut.

Frågan är då hur det ser ut i kyrkan. Ser det bättre ut där? Det är oerhört viktigt att ha en grundton i livet, i sitt tänkesätt och i sitt sätt att leva, som motsvarar vår tro. Det eukaristiska momentet är avgörande för om vi kan leva vår tro i fullhet, även i vanliga omständigheter. Att göra det är en följd av den bibliska människans sätt att leva och vara. När vi läser Gamla Testamentet, och speciellt psalmerna, slås vi av att människorna ständigt tackar, lovar, förhållig och upphöjer Gud. För den bibliska människan är det naturligt att leva i glädje, i jubel över Guds handlande i världen. Gud är inte långt borta. Han är med oss. Han hjälper. Han styrker. Den bibliska människan tackar Gud för allt som sker.

Ännu idag är judendomen präglad av detta sätt att be. Där har man ofta små välsignelseböner som åtföljer det människan gör, det man är med om. Det finns små nedskrivna böner som motsvarar livets alla händelser. En gång var jag på en förintelsekonferens. Då satt jag bredvid en jude från England. Plötsligt kom kungen in och skulle tala. Då viskade juden till mig, att nu fick han för första gången be en bön, när han mötte en kung. I deras tradition fanns det en speciell liten bön man skulle be när kungen kom in. Detta är bara ett exempel på att ett sådant sätt att leva och be förvandlar människan inifrån. Vi försöker då hela tiden tacka och lova Gud för det som sker. "Herren gav och Herren tog. Lovat vare Herrens namn", säger Job. Tidigare citerade man ofta dessa ord i dödsannonser. Nu skriver man ofta "Varför?" eller något liknande. Även i en dödsannons för någon som blev mer än nittio år kan det ibland stå "Varför?". Man kan då fråga sig hur livet har gestaltat sig.

Det bibliska sättet att leva är att leva i ständig tacksägelse, i ett ständigt förhållande av Guds namn och av Guds verklighet. Att leva så är jordmånen för eukaristin. Därför är det ingen tillfällighet att det som är centralsakramentet heter eukaristi, tacksägelse. Tacksägelsen skall sedan präglade vårt sätt att leva, tänka och vara, vårt förhållande till, Gud, varandra och oss själva. "Tack för att du finns", säger man ofta i vår tid. Det kan vara en klyscha, men det kan också vara en äkta tacksägelse. Däremot har vi svårt för att säga: "Tack för att jag finns". Nutidsmänniskan vill ofta göra om sig själv. Hon vill ofta vara något annan, någon annan än hon är. Hon kan mixtra med sin kropp på olika sätt. Det blir allt vanligare att också unga män skönhetsopereras. Man kan vara missnöjd med sin själ, med sitt inre, med sin tillvaro. Därför kan det eukaristiska sättet att leva och tänka bli till evangelium för många människor i vår tid, som aldrig är riktigt nöjda med sig själva, med andra, med tillvaron och med Gud. De är präglade av ett klimat, där allt kan konsumeras och köpas. Då drivs man in i en spiral av ständigt missnöje.

Om vi försöker återvända till det bibliska sättet att leva och tänka kan mycket förändras i vårt förhållande till Gud, till varandra och till oss själva, för då tar vi verkligen emot allt ur Guds hand. Tillvaron blir ett möte med den närvarande Guden. Han är osynlig, men allt det synliga påminner oss om honom. Den bibliska skapelsetron bygger på att Gud förblir närvarande i sin skapelse, att han hela tiden ger den dess existens. Skaparen är inte bara långt borta i en fjärran forntid, utan han är ständigt den som skapar oss. Gud håller det skapade i sin hand. I Millesstatyn står den lilla människan trygg i Guds hand. Den är en bild som ger uttryck för det bibliska synsättet. Skolastiken säger, att vi inte kan existera, ens under en bråkdel av en sekund, om inte Gud vill att vi skall existera. Gud vill i varje ögonblick, att vi skall vara vad vi är. Han ser på oss med kärlek i varje ögonblick och ger oss vår unika existens. Gud är inte så intresserad av kloning och kopior som vi är. Att acceptera sig själv som en gåva ur Guds hand kan vara något stort för många som aldrig riktigt har kunnat förlika sig med vem de är och vad de är.

Den bibliska skapelsetron är också grogrunden för hela det sakramentala tänkesättet. Ett sakrament är ett synligt tecken på Guds osynliga verklighet och nåd. Det förutsätter skapelsen. Den synliga skapelsen är alltid en kontaktyta med den osynlige Guden. Allt skapat pekar vidare på Skaparen, eftersom det är beroende av honom. Han uppehåller det och ger det dess existens, godhet och skönhet men också dess frihet och autonomi. Det betyder att vi i allt skapat på ett eller annat sätt kan erfara Guds närvaro. Om vi har trons blick behöver ingenting vara rent profant. Det handlar inte om ett tjockt draperi som döljer Skaparen utan om en genomskinlig gardin. Att ana Guds närvaro i skapelsen är mycket viktigt för den bibliska människan.

Vi nordbor har ofta en medfödd känsla för Guds närvaro i naturen. När man söker Gud, eller som man säger ”en högre makt”, går man ofta ut i skogen, ner till sjön eller sitter vid forsen. Nu gör jag en liten generalisering. Men ofta är det lättare för nordbor att upptäcka Gud i naturen. För sydlänningar kan det ibland vara tvärtom. De har kanske lättare att se Gud i sin nästa, medan vi ibland har lite svårt för det. Rent spontant ser vi inte Jesus i vår nästa. Men vi kan använda allting för att se Gud. Vi kan använda både nordbons naturmystik och sydlänningens sätt att se Gud i vår nästa. Egentligen handlar det om samma verklighet. I allting kan vi ana Herren, den Fördolden. Han kan tala till oss genom allting. Det betyder att vi i grund och botten alltid kan bli kvar i Guds närvaro. Allting kan påminna oss om Gud och peka vidare. Men det beror på vårt hjärta om vi söker Herrens närvaro. Om vi verkligen längtar efter honom, då ser vi alltid spåren i skapelsen, i vår nästa, men också i historien.

Den bibliska människan ser på historien som frälsningshistoria. Bibeln handlar om att Gud kallar sig ett folk, leder det på sina vägar. När ingenting annat hjälper, blir Gud själv en del av historien, när han blir människa i Jesus Kristus. Frälsningshistorien tar i och för sig inte slut med Bibeln, för Gud fortsätter att gå med sitt folk. Kyrkohistorien och den profana historien är en slags fortsättning på det vi läser i Bibeln och som handlar om att Gud är med sitt folk, leder det genom öknen och genom förföljelser in i det nya, förlovade landet. Också vår personliga historia är frälsningshistoria. Vi får alla på ett eller annat sätt erfara Guds ingripande, Guds frälsande kärlek i vårt liv. Det kan vara helt alldagligt, men det kan också vara mer exceptionellt. Vi möter Gud i vår historia. Den verklighet vi lever i är vår mötesplats med Gud. Väsentligt för vårt trosliv är att vi söker Gud där vi lever, även om vi samtidigt skulle vilja vara någon annanstans.

Vi skall inte vänta att öppna oss för Gud tills allt har blivit idealiskt, för det blir det aldrig. Den stora frestelsen är att drömma om något annat och tänka att om livet vore annorlunda, skulle de vara lätt att be och möta Gud. Om jag inte hade detta arbete, om grannarna vore tysta på kvällen, om mina barn vore snällare, om det vore på ett annat sätt eller om jag själv vore frommare, då skulle det vara lätt att möta Gud. Men det är bara i den verklighet som är vår vi kan möta Gud. Annars flyr vi från hans ansikte. Vi gömmer oss för Gud liksom Adam och Eva. Vi vill inte se honom där vi är, utan vi skjuter upp mötet med Gud på framtiden när allt blir idealiskt.

Så gör inte mystikerna. Broder Lorens (1614–1691) säger, att Gud är närvarande i oredan i hans kök. Det är en mycket biblisk och realistisk syn. Vi vill gärna att allt skall vara så putsat som möjligt. Men då kanske vi glömmet att det är för Gud vi skall putsa. Det är just nu, i det ögonblick vi lever här och nu vi kan ta emot Gud, som är fördold i allt som finns till, och tacka honom för att han vill vara med oss också i oredan i vårt kök eller i oredan i världen. Vi kan inte drömma oss bort till någon idealisk situation, som kanske aldrig kommer, utan vi måste tacka och lovsjunga Gud nu för hans godhet, ta emot honom nu sådana vi är. Att göra det är A och O för det andliga livet, för det kristna livet. Jag får lita på att det liv jag lever, hur svårt, tungt och föga idealiskt det än kan tyckas, är min mötesplats med Gud. Det är det han vill frälsa, reda upp och hela. Om vi tar emot honom där, då blir det en förändring, både i oss och i vår livssituation.

När vi läser psaltarpsalmerna, som vi gör under tidebönerna, märker vi hur naturligt det är för den bibliska människan att vända sig till Gud i alla omständigheter. Hon väntar inte tills hon är from. Hon kan vara arg. Hon kan vara på dåligt humör. Hon kan ha hämndkänslor. Vi blir ibland nästan lite chockade, när vi möter alla dessa negativa känslor i Psaltaren. Ibland har man strukit över de verser som är för ”magstarka”. Men det är ändå viktigt att komma ihåg,

att när vi går till Gud, går vi sådana vi är. Vi bär alltid med oss blandade känslor. Också det kan bli material för bönen. Då händer det märkliga att vi under bönen gång förändras. Gång på gång ser vi det i psaltarpsalmerna, där det ofta börjar som en klagosång, som en ”gnällåt”. Sedan blir det rätt som det är en lovsång. Det viktiga är att hålla kontakten med Gud öppen, att hålla dialogen vid liv, och inte vänta tills man är from, tills allt har fallit på plats. Så from blir man aldrig att det skulle fungera.

Det bibliska sättet är alltså att leva i och med Gud, att se honom i sin egen existens, att längta efter honom här och nu, att knyta alla händelserna till honom och hans försyn. Även om Gud ger oss frihet och autonomi, så håller han sin hand över allt detta, över historien i all dess oreder. Att just där bli kvar i tacksamhet, lovsång och förhärligande är så viktigt.

Det skall vi försöka öva in inte minst genom tideböerna och eukaristin men också under tystnaden under reträtten. Det viktigaste under en reträtt är de ögonblick då det inte händer något, då det inte står något på programmet, när vi är helt utlämnade åt oss själva och åt Gud. Vad gör vi då? Är det naturligt för oss att öppna oss för honom medan vi äter, promenerar eller vad vi än gör? Det stora sker när vi inte fyller vår uppmärksamhet med något speciellt utan vårt hjärta är fritt. Försök att använda tystnaden för tacksägelse och lovsång. ”Tack Herre för att jag är här, för att jag får göra den här promenaden. Tack också för att det gör lite ont i benen eller att jag är lite trött”. Om vi kan dra in också det jobbiga i tacksägelsen, så blir det mindre jobbigt.

Det är min önskan till er att ni verkligen skall kunna leva er in i den eukaristiska miljön och tacksägelsen. Vi får inte glömma att i detta hus hos Birgittasystrarna är Kristus närvarande i tabernaklet och i eukaristin, Många mystiker och helgon har blivit helt överväldigade av tanken på att de lever under samma tak som deras Herre, att han är närvarande i samma hus. Det kan ibland vara bra att medan man går omkring här i huset tänka på åt vilket håll Herren befinner sig. Han väntar på mig. Han finns längst ner i kapellet. Det gäller att lokalisera den eukaristiska närvaron. Genom eukaristin blir det mycket konkret att den förhärligade Herren är närvarande under brödets gestalt hos oss. Ofta hör jag icke-katoliker komma in i en katolsk kyrka och spontant undra vad det är med denna kyrka. Vad är det som sitter i väggarna? Är det bön? Vi vet att det är den eukaristiska närvaron som är som en magnet som drar till sig människor av olika slag. Det är viktigt att förstärka medvetenheten om att Kristus är närvarande i eukaristin för att fylla vårt hjärta med glädje, tacksamhet och lovsång.

Den heliga Maria Magdalena de Pazzi (1566-1607) delade in dagen i två delar: förberedelsen att ta emot Jesus i eukaristin och tacksägelsen. Vi kan tycka att det låter lite konstruerat. Men så småningom upptäcker vi, att vi har en öppenhet för Jesu närvaro i eukaristin och då förändras mycket. Det som tidigare plågade och tyngde oss glider liksom av oss, och det som kan fylla oss med glädje och tacksamhet tar överhanden. Min önskan till er är att ni verkligen skall kunna glida in i den eukaristiska närvaron och tacksamheten under dessa dagar, att ni både i gudstjänstlivet, promenaderna och vilan blir impregnerade med detta tänkesätt och livssätt, så att ert sätt att tänka och tala mer och mer, som Ireneus sade, blir i överensstämmelse med eukaristin. Guds stora gåva till oss är att han vill ge oss möjligheten att lovsjunga honom.

I den gamla katekesen var ofta första frågan: ”Vilken är meningen med livet?” Svaret var att tillbe, tacka och tjäna Gud här på jorden för att sedan fortsätta att göra det i evigheten. Den djupaste meningen med livet är att vi ständigt får lovsjunga och tacka Gud för hans välgärningar. Samtidigt märker vi att detta är svårt för nutidsmänniskan, som har det

rationella, kritiska, distansierade sättet till livet. Hon vill gärna ändra på allting och är aldrig riktigt nöjd. Det skall alltid hända någonting. Hon tycker aldrig att det är riktigt bra. Det är svårt att riktigt ta till sig det eukaristiska synsättet på en kaffekvart. Men egentligen är vi skapade för att leva så. När det går upp för människor hur djupt och lätt livet egentligen är, kan det för dem vara en stor glädje att få upptäcka, att de får leva i ständig tacksamhet och lovsång till Gud. Jag är aldrig utan honom. Han möter mig i allt, även i den spruckna, kantstötta verklighet som är min. Jag är aldrig utan honom. Han håller mig i sin hand. Han ger mig min existens. Själva luften jag inandas talar om honom liksom vinden, vattnet och elden. Ingenting är kemiskt fritt från Guds närvaro, eftersom allt är skapat av honom. Det gäller också människorna.

Även de besvärliga och jobbiga människorna talar om Guds närvaro i mitt liv. Så småningom kan vi då upptäcka att vi har vissa sfärer av livet, där vi mer eller mindre har utestängt Guds närvaro och Guds handlande. Det kan vara viktigt att på en reträtt upptäcka var vi har svårast att se Gud, var det är jobbigast och var det är bäst, så att vi också försöker analysera var vi skulle kunna möta Gud på ett djupare sätt. Vad är det som hindrar mig att under vissa omständigheter ta emot honom och vad är det som hjälper mig? Vi måste arbeta på oss själva om vi vill bli en *homo eucharisticus*, en människa som lever i ständig tacksägelse över Guds nådegärningar. Psaltarversen "Herrens nådegärningar vill jag lovsjunga evinnerligen" brukade alltid stå som en pratbubbla på målningar av Teresa av Avila (1515-1582) på den tidens serietidningar. Det står där alltid "*Misericordias Domini in aeternum cantabo*" ("Herrens nådegärningar vill jag lovsjunga evinnerligen"). Det börjar vi göra redan här på jorden. Vi vill lovsjunga Guds nådegärningar, och vi hoppas få fortsätta i alla evighet.

Herre, Jesus Kristus, hjälp oss att bli kvar i din närvaro, att älska, tacka och lovsjunga dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag II

Vi ber om Guds välsignelse.

Herre Jesus Kristus. Lys upp vårt inre med ditt ljus, med din kärlek och nåd, så att vi ser din närvaro och lever i ständig tacksägelse för dina gåvor.

I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi skall försöka göra oss hemmastadda i en eukaristisk livsatmosfär. Vi talar i vår tid mycket om miljö. Som kristna lever vi en miljö som är eukaristisk, präglad av tacksägelse, tillbedjan och lovsång. Man frågar sig ibland varför Gud skapade världen. Tron ger oss svaret, att det var för att Gud skulle bli förhårligad av allt som finns till. Gud skapade allt för att göra sig själv känd, för att hans härlighet, sanning och godhet skulle stråla fram.

Så enkelt är det. Men vi har så svårt att förstå att vår främsta uppgift är att förhårliga, tacka och lovsjunga Gud. Det kanske aldrig har varit så svårt som i vår tid och i vårt samhällsklimat, som är präglad av helt andra ideologier, av konsumism, idealism och hedonism. Alla dessa ideologier går ut på att människan isoleras i sin egen "bubbla". Individens intressen, nöjen, känslor och njutningar ställs i centrum. Det är den största otjänst man kan göra en människa att handla så. Om människan bara blir koncentrerad på eget välbefinnande, finner hon det aldrig. Om det är den egna lyckan som är livsmålet, finner man den sällan.

Men om man kan gå upp i något större och försvinna in i tillbedjan, lovsång och tacksägelse, finner sig lyckan diskret och fördold, men ändå som en stark och allt genomträngande kraft. En del av det glada budskapet, av evangeliet, är att vår främsta uppgift är att göra det som vi sjunger i mässan: "Vi tackar dig för din stora härlighet". Det är en fras som vi kanske inte alltid fångar in när vi ber. Men vi ber den ändå varje söndag.

Det kan ta tid att leva sig in i denna tacksägelse, eftersom vi är präglade av det klimat, den miljö, där vi lever, där allt går ut på jagets tillfredsställelse, på *immediate gratification*, den omedelbara behovstillfredsställelsen. Så brukar man karakterisera nutidsmänniskans credo. Det är inget formulerat credo, ingen livsåskådning, som man riktigt har funderat ut. Men för många människor har det blivit så, att de sitter fast i att det hela tiden skall kännas bra och fint för dem själva. Jag skall själv ta för mig. Det skall kännas rätt för mig. Det skall ge mig någonting. Till synes är det helt oskyldiga och intetsägande fraser, men de präglar oss. Ordets makt är större än vi tror. Vi präglas av det vi säger. Om vi kryddar vårt språk med svordomar, även om det sker utan eftertanke, fastnar något på själens insida. Likadant är det om vi prisar Gud. Även om vi inte gör det med hela vår inre glöd, är det något som förvandlar oss. Ordets makt är stor.

Människans största värdighet, största lycka och själva meningen med hennes liv är, att hon är skapad för att förhärliga Gud. Hon är *homo eucharisticus*, en människa i tacksägelse. Det är något vi måste lära in och ta till oss. Det gör vi när vi ber. Genom att vara skapade varelser är vi skapade för tillbedjan. På de äldsta konstverk man har hittat, grottmålningarna, finner man redan en rudimentär kult, uttryck för tillbedjan, att människan söker en högre makt. Någonting i människan, det djupaste i henne, längtar alltid efter att tillbe och förhärliga Gud och bli stilla inför honom. Även den sekulariserade människan, som säger sig inte ha någon gudstro, dras ändå ofta till något liknande. Det sitter så djupt i människan att nästan ingenting kan ta det ifrån henne. Men hon behöver hjälp. Därför kommer Gud människan till hjälp.

Redan från skapelsens början ligger detta mönster ingjutet i människan att hon är skapad för tillbedjan, lovsång och kult. Gud kommer henne till mötes, först genom att samla sig ett folk, gudsfolket, Israel, som han fostrar till gudsfruktan och tillbedjan. Därför kan vi använda det gamla förbundets böneskatt som vår. Stommen i vår tidegård är psaltarpsalmerna. I *Laudes* på söndagen finns en klassisk lovsång ur Tillägg till Daniel, där allt skapar prisar Gud. Regn, snö, dimma och valar, ja allt skapat deltar i lovsången. Vi tillhör ett eukaristiskt universum. Kyrkofäderna älskar att reda ut detta tema. Fåglarna som kvittrar stämmer upp en lovsång, liksom forsarna som forsar fram. Allt som finns till är till för att ge Gud äran, för att förhärliga den som har skapat allt.

Men människan är den som skall ge röst åt lovsången. Människan, som är den enda varelse som har medvetande och förstånd, skall samla ihop hela skapelsen och göra den mer gudsinriktad, så att allt genljuder av Guds liv. Grundtonen i skapelsen är mycket viktig, inte minst för nutidsmänniskor som är så intresserade av miljö, skapelse och ekologi. Det kan bli till en hjälp för många människor att knyta sin bön, sin lovsång, till skapelsen. Som vi redan sagt är man i vår kulturkrets mycket känslig för att söka Gud i skapelsen, i naturen. När mina medbröder kom från Belgien på 1960-talet och skulle lära sig svenska och komma in i den svenska mentaliteten var de först förvånade över alla psalmer, där det tycks sägas mer om forsar och fåglar än om Gud, t.ex. "Morgon mellan fjällen". Grundtanken är att det skapade hjälper oss att komma Gud närmare. Naturen är en väg till det.

Men naturen kan också bli oss till fall. Vi kan fastna i den och glömma att stiga upp till Gud. En följd av syndafallet är att allt som är gott kan missbrukas. Det onda kan inte missbrukas utan bara det goda. Därför fastnar många i naturen utan att riktigt se att den skall leda vidare till Skaparen. En fara i vår tid med koncentration på miljön är, att den blir det viktiga och inte Gud och ibland inte heller människan. En gång fanns det en "Rörelse för livet", som tryckte små brevmärken med en sälunge. Man reagerade mot säljakten. Då sade sälungen: "Men varför bryr ni er inte om era egna ungar? Varför aborterar ni dem? Varför bryr ni er enbart om oss?" Det är ett typiskt exempel på den "enögda" naturälskaren. Man glömmet människans värdighet som Guds avbild, eftersom man är så koncentrerad på en del av skapelsen.

Vi får tro att vi tillhör ett eukaristiskt universum, där allt på sitt sätt lovsjunger Gud, var och en efter sin lilla näbb. Men vi som är människor är skapade till Guds avbild och skall bli universums prästerskap, som bär fram lovsången på ett medvetet sätt. I gamla förbundet ser vi att det blir tydligare och tydligare att människan ser sin värdighet att tillbe och offra. Offret är ett tecken på att människan överlämnar det skapade i Guds händer. Allt får hon av Gud, och allt ger hon till honom. På morgonen ber Birgittasystrarna före Laudes: "Vi offerar vår dag till Herren". Vi får vår dag som en oändligt god gåva. Det är bra att tänka på det på morgonen, när man stiger upp, istället för att oroa sig för vad som skall hända och tänka på hur jobbigt det är att stiga upp. Vi får istället säga: "Nu får jag denna dag, Herre. Och nu ger jag den till dig". Då blir dagen underbar. Ett av de mest praktiska och konkreta tipsen för det andliga livet är att ge sin dag åt Herren, att offra den. Då blir det något annat än om vi bara rent automatiskt stiger upp, borstar tänderna och springer iväg. Om vi medvetet kan börja dagen i bön och överlåtelse kan det färga av sig på hela dagen. Märkligt är att även fromma människor hellre ber aftonbön än morgonbön. På morgonen menar de, att det är så mycket som skall göras. Man måste läsa tidningen och så mycket annat! Men en kort, eller gärna en längre, morgonbön kan förändra allt. Att offra sin dag till Herren, att frambara sig själv och hela skapelsen till Gud, kan sätta färg på tillvaron och göra den till något underbart.

Genom att vara skapade är vi förpliktigade att förhålla oss till Gud. Det är därför man redan i gamla förbundet hade budet: "Du skall älska Herren din Gud av hela ditt hjärta". Det är därför Kyrkan säger, att vi skall helga söndagen genom att gå i mässan. Det är ett bud, en förpliktelse. Men egentligen är det ett privilegium, en förmån. Vi behöver båda dessa poler. Om det bara skulle vara en förmån, bryr vi oss inte om det när vi är lite trötta. Men om vi vet att det är ett bud, håller det oss uppe och drar oss ut ur oss själva. Vi behöver både budskapet och budet. Vi behöver budskapet om att vi får förhålla oss till Gud, att det är vår glädje och vår stora lycka att göra det. Men vi behöver också budet för att hålla oss uppe, när vi är svaga och inte tycker om att göra någonting. Ett bud håller oss uppe på en viss nivå. Det blir ryggmärken, när vi, som man säger på skånska, är "lealösa". Vi behöver då budet. Annars blir vi odrägliga.

I Kyrkans Katekes betonas bandet mellan eukaristi och skapelseverk. Det heter: "Eukaristin, sakrament för vår frälsning som genomförts av Kristus på korset, är också ett lovoffer för skapelseverket". Eukaristin är det fulla uttrycket för skapelsens lov och tack för att den finns till. Kyrkan, frälsningen, nåden, sakramenten bygger alltid på skapelsen. En typiskt katolsk tanke är att Gud använder det skapade för att frälsa oss. Han använder skapelsen för att instifta sin Kyrka och hennes sakrament, det vi kallar den sakramentala frälsningsekonomi. Därför är det viktigt att vi har grunden i det skapade. Annars kan vi inte förstå sakramenten, eukaristin. Ett sakrament är alltid ett synligt tecken på Guds osynliga nåd och närvaro. Som vi redan sagt ligger det i själva skapelseverket att Gud förblir närvarande som den ständigt

skapande och upprätthållande i sin skapelse. Allt skapat är spår, genklang av Skaparen. Den treenige Guden har lämnat sina spår i allt skapat.

En älskad tanke hos Edith Stein (1891-1942) i hennes stora filosofiska verk *Endliches und ewiges Sein* är, att vi på alla skapelsens plan finner spår av Treenigheten. Vi möter ett jag och ett du i ett vi, i kärleken, i överlåtelsen, som binds samman i ett vi. På olika sätt kan vi se att detta synsätt finns med. Det är lättast att se det på det mänskliga planet, där ett jag och ett du föder fram något nytt. Också i atomens minsta beståndsdelar, där partiklarna dras till varandra, ser man en rudimentär följd av att det är en treenig Gud som skapar allt och lägger ner spår av sig själv i det som finns till. Även om vi inte ser det så tydligt, anar vi att allt det underbara som Gud har skapat bygger på honom själv, att han lägger ner något av sin godhet, skönhet och sanning i allt som finns till.

Men genom syndafallet är detta ofta fördolt för våra ögon. Vi ser det inte, utan vi ser bara baksidan, eftersom Gud också har lagt ner frihet, autonomi, i skapelsen. Han tvingar inte skapelsen att återspegla honom själv. Det ser vi allra tydligast hos människan. Hon, som är Guds avbild på ett helt privilegierat sätt, är också en avbild när det gäller friheten, autonomin. Det gör att hon både kan uppenbara Guds godhet och dölja den.

Vi ser genom hela historien att Gud försöker rädda och frälsa människan. Redan i det gamla förbundet ser vi hur Gud ingriper. Han befriar sitt folk ur fångenskapen. Han sänder profeter och ledare för att leda folket tillbaka. När ingenting annat hjälper sänder han sin Son. Det mest otroliga i kristendomen är, att Skaparen vill bli en del av sin skapelse. Alla andra religioner ryggar tillbaka för det och ser det som hädelse, som blasfemi. Kan den Gud som står över allting, som står utanför tid och rum, som ger allt dess existens, som är oändligt helig och upphöjd stiga ner i vår värld? Kan Ordet bli kött? Ja, det är kristendomens stora och glada budskap men även dess skandal. I alla tider finns det människor, också bland de kristna, som försöker göra tron på Guds människoblivande lite oskyldig, tunna ut den eller försvaga den. Nästan alla vanföreställningar och irrläror bygger på det. Den stora skandalen är, att Gud blir människa, att Ordet blir kött, att Gud vill bli en av oss. Samtidigt är det detta som är frälsningen.

Vi kan ju inte frälsa oss själva. Vi kan inte befria oss från syndens finmaskiga nät bara för att vi själva vill det, utan det är Gud som inifrån måste befria oss. Vi kan bara låta oss befrias. Det lilla ordet låta är mycket viktigt i kristendomen. Vi låter oss älskas av Gud. Vi låter oss frälsas. Vi låter oss inlemmas i det eukaristiska universum för att delta i den stora lovsången och i förhållandet av Gud. Frälsningsverket går ut på att återge oss vår förmåga att leva i ständig tacksägelse och lovsång. Vi kan uttrycka det genom att säga, att Gud vill lära oss att sjunga rent i lovsångskören, så att de falska tonerna blir rena. Även om vi är svaga och syndiga försöker vi sjunga till Guds ära, men ofta blir det lite halvdant. Därför vill Gud återge oss den ursprungliga förmågan att leva i ständig lovsång och tacksägelse, det som är själva meningen med vårt liv. Vi är skapade för att förhärliga Gud. Men det har vi glömt bort, och så hittar vi på en massa andra orsaker till varför vi lever och vad som är meningen med livet. Men sådant kan bara göra oss besvikna och ibland bittra. Därför måste Jesus hela tiden förvandla oss inifrån, så att vi återfår vår ursprungliga värdighet.

Det är det som den sakramentala frälsningsekonomin vill åstadkomma. Den vill återföra oss till den ursprungliga värdighet och härlighet som Gud har gett oss. Kyrkofäderna talade om den ursprungliga värdighet vi har fått som ett guldmynt. Men genom syndafallet har guldmyntet fallit ner i smutsen och blivit betäckt av lera och smuts, som måste tvättas bort

och renas. Men, och det är mycket viktigt, i den katolska synen på människan och frälsningen förblir människan ett guldmynt. Hon blir inte helt fördärvad som i den strängt lutherska synen. Frälsningen måste dock vara ett idogt tvättande för att ta bort den lera och smuts vi har betäckts med. Ända till vårt sista andetag håller Gud på att tvätta oss. Den heliga Birgitta (1303-1373) talar om Gud som en tvätterska. Det är en mycket talande bild av Guds kärlek. Gud håller hela tiden på att tvätta oss. På Birgittas tid fanns det inte tvättmaskiner, utan det handlade om tvättbrädor och mödosamt tvättande. Gud vill till varje pris befria oss från syndens hinna, så att vi kan leva i ständig kärlek, överlåtelse och förhärligande av honom här på jorden.

Då kan vi också evangelisera världen. Då dras människor som en magnet till Kristus och Kyrkan, när man verkligen ser att de som tillhör Kristus lever till hans ära. Det märkliga är att människor har en instinktiv förståelse av detta. Ofta ser vi det mest bakvägen, när de kritiserar Kyrkan och oss kristna. Varför gör de det? Jo, för att vi inte är heliga. Därför måste vi egentligen vara dem oerhört tacksamma för att de, visserligen kanske på ett vinklat och orättvist sätt, påminner oss om att vi är menade att bli heliga. De blir upprörda, när vi inte är det. Det är ganska underligt. De säger, att de inte tror på Gud, på Kyrkan, men de blir ändå upprörda, när vi inte motsvarar deras förväntningar. Det naturliga vore ju att de sade, att de kristna är hemska, och varför skulle de då inte vara hemska? De blir istället upprörda och kritiska på ett ibland aggressivt sätt. På så sätt blir de också Guds röst till oss. Den Helige Ande kan tala genom oväntade munnar. Vi måste egentligen vara tacksamma, när människor kritiserar oss kristna och Kyrkan för att vi inte är heliga. Det är ett slags bakvänt vittnesbörd. Annars skulle de bara nicka och säga, att det var ju det vi sade, att de kristna är hemska och gör allt som är fel och dåligt och att det bara är bra att vi är så hemska som de tror. Men det är inte så de säger, utan de blir skandaliserade. Ibland är det de icke-kristna som blir mest sårade, när de ser syndens verklighet i vårt och i Kyrkans liv. I själva verket är dessa de stora vittnena om Kyrkans helighet och vår kallelse till helighet, eftersom de förväntar sig det.

Det gör att de känner igen sann helighet, när den verkligen finns där. Moder Teresa av Calcutta (1910-1997) erkändes av en hel värld som en helig kvinna. Jag talade nyligen med en alban som sade, att hennes betydelse var oerhörd i såväl Kosovo, i den albanska delen av Makedonien som i själva Albanien, även för muslimer och icke-kristna. Sann, äkta helighet blir alltid igenkänd. Vari ligger då heligheten? Inte i att man förmedlar sin egen helighet, utan i att man låter Guds helighet lysa igenom, gör Guds härlighet och helighet mänskligt förståelig. Men samtidigt övergår det oss totalt.

Under hela evigheten skall vi försöka få en aning om Guds oändliga storhet. Därför blir det aldrig tråkigt i himlen, vilket vi ibland kan få en föreställning om genom predikningar. Man brukar säga att det allra svåraste att predika om är himlen. Där skall vi spela på harpor, och det kan låta lite tråkigt om man inte tycker om att göra det. Inte ens Dante (1265-1321), en av alla tiders största diktare, lyckades riktigt tala om himlen. Det är mycket lättare att tala om skärselden och helvetet. Himlen är något så stort och för oss ouppnåeligt med vårt förstånd. Ändå får vi små glimtar av Guds härlighet och helighet, som gör att vi kan längta efter den oändliga härlighet vi är skapade för. I sista hand är vi skapade för evigheten, inte i den meningen att vi skall försumma jordens angelägenheter, som man ibland har missuppfattat det. Tvärtom är meningen att jorden skall bli så lik himlen som möjligt och att evighetens härlighet skall stråla fram här och nu.

Det gör vi när vi går in i lovsångens universum. Då börjar vi öva in himlen. Hela livet på jorden är en inövning. En sak vet vi: i himlen skall vi förhärliga Gud. Samtidigt skall vi bistå

vår nästa på jorden. Änglarnas uppgift är att leva i ständig lovsång och samtidigt beskydda, hjälpa och stödja. Egentligen är det samma tvåfaldiga uppgift vi också har här på jorden: att leva till Guds ära, men också till vår nästas bästa för världens frälsning. Det går som en röd tråd genom hela Kyrkans liv att världen blir frälst, och det blir den för att kunna lovsjunga Gud, från att bli instängd i sig själv och gå upp i något som är större, gå upp i Guds du istället för att, som vi skulle kunna karakterisera syndens frestelse, fastna i det egna jaget. Den frestelsen blir brännande för vår tids människor som mycket är präglade av individualism. Mina behov och mina känslor måste tillfredsställas. Då blir man fast i sig själv, förlorar perspektivet och kan lätt fastna i frustration, missnöje och känsla av att vara olycklig.

Egentligen är meningen med lyckan och livet att man skall kunna träda ut ur sig själv och bli en del av det eukaristiska universum. Katekesen fortsätter att betona det perspektiv som eukaristin ger oss: att vara ett lovoffer för skapelseverket, ”det lovoffer med vilket Kyrkan sjunger till Guds ära i hela skapelsens namn”. Kyrkan som Augustinus (354-430) kallade den försonade världen ”*mundus reconciliatus*”, är den som frambär hela skapelsens tack till Skaparen. Det blir allra tydligast i eukaristin, där liksom hela skapelsens tack och lov till Skaparen sammanfattas i och med att Skaparen själv blir en del av skapelsen och sedan bär fram skapelsen till Gud. Skapelsen i sig själv förmår inte ge Gud den tacksägelse och det lov han förtjänar.

Därför blir Gud en del av skapelsen för att frambära allt till sig själv. När Gud blir människa i Jesus Kristus fulländar och kompletterar han hela skapelsens stora uppgift och värdighet att prisa Gud. Gud själv prisar Gud i skapelsen. Det kan vara ett lite främmande perspektiv för oss, men det är viktigt att försöka tränga in i inkarnationens alla konsekvenser. Det är verkligen Gud själv som tillsammans med skapelsen bär fram lovoffret. Det är Sonen som blir en av oss för att visa oss vår oändliga värdighet som Guds söner och döttrar, som får förhärliga Gud i hela skapelsens namn. Vi är en del av denna skapelse. Samtidigt är vi menade att få del av Guds eget liv, som läggs i oss som ett litet frö i dopet. Det fröet är ett lovsångens och tacksägelsens frö, som skall ge oss vår fulla livsglädje i och med att vi får förhärliga Gud. Vi får upptäcka att vår stora värdighet och glädje är att dras in i lovsången. Bakvägen vill Gud också tillfredsställa vårt begär att bli lyckliga, men just genom att dra oss ut ur oss själva och in i denna osjälviska tillbedjan.

Det får också till följd att vi får ett helt annat förhållande till vår nästa. Om vi älskar Gud av hela vårt hjärta och tillber honom, får vi nästan spontant en liknande grundinställning till de andra. Vi vill också ge dem vår tacksägelse, vår kärlek. Då blir det också lättare för oss att i dem se spår av Kristus, att känna igen Kristus i vår nästa. Som jag redan sagt är det svårt i vårt nordiska klimat att känna igen Kristus i vår nästa. Vi är inte riktigt vana vid att så påtagligt göra det. Naturligtvis läser vi om det i evangeliet. Vi har hört det och försökt förstå det. Men för många är det lite främmande att vi t.ex. kan tillbe Treenigheten i vår nästa, som genom dopet också är Treenighetens boning. När man säger detta, ser människor mycket undrande ut och frågar sig om det är möjligt att våga tillbe den treenige Guden som lever i deras nästa. Är det inte farligt? Kan man inte fastna på vägen?

Här brukar jag citera Elisabeth av Treenigheten (1880-1906), som är saligförklarad. Hennes syster hade två små flickor. Som alla småbarnsmammor tyckte hon, att det var svårt att finna tid för bön. Det var så mycket att pyssla med. Hon beklagade sig för sin syster i klostret och sade: ”Du har det bra där i klostret. Där kan du leva i bön och tillbedjan dagen lång och även hela natten om du inte kan sova”. Då skriver Elisabeth till sin syster: ”Men snälla du, du har ju dessa två små änglar, som genom dopet är Treenighetens boning. I dem kan du hela tiden

tillbe den Treenige Guden, medan du pysslar om dem”. Det är kanske ett lite ovanligt perspektiv att vi vågar se på varandra som ett Guds tabernakel, ett Guds tempel. Men Paulus säger: ”Förstår ni inte att ni är Guds tempel?” Nej, det förstår vi inte. Men vi kan försöka lära oss att lita på att det är så, att vår nästa hjälper oss att leva i tillbedjan och tacksägelse. Nästan är inte, som vi ibland kan frestas tro, bara ett störningsmoment, som gör det svårt för oss att be, utan en oändlig hjälp. Om vi kan se på vår nästa på detta sätt, har vi ofta lättare att också acceptera henne sådan hon är, med hennes olika sidor som annars gnager på oss och stöter oss. Det är en hjälp också för livet i gemenskap, när vi vågar tillbe den treenige Guden i det Guds tempel som vår nästa är.

Den gemensamma liturgin bygger mycket på att vi alla aktiverar vår ”tempelfunktion”, vår liturgiska värdighet, som i sin tur bygger på att vi genom dopet är delaktiga av Treenighetens inre lovsång. Då kommer vi upp på ett högre steg. Det är inte bara skapelsens lovsång vi är delaktiga i, utan vi får tillbe Fadern tillsammans med Sonen. Vi får ju säga *Fader vår*. Jesus gör oss delaktiga av sin bön. Den ingjuts i oss genom den Helige Ande. Det gör att vi i full mening är en *homo liturgicus*, en *homo eucharisticus*, att vi genom dopet är indragna i Guds inre liv och i Sonen får gå till Fadern drivna av Anden. Vi vet det och har hört det många gånger, men ändå landar det inte alltid och blir en existentiell verklighet. Bönen är mer något vi får, något vi är delaktiga av än något vi själva producerar. Det är en ingjuten verklighet av nåd.

I katolsk teologi talar vi med förkärlek om den heliggörande nåden, som innebär att Guds nåd är verksam i oss för att helga oss, så att vi kan förhärliga Gud inifrån. I och med Sonen förhärligar vi Fadern. Vi är inifrån delaktiga i detta skeende. Katekesen uttrycker det på följande sätt när den talar om eukaristin: ”Som ett tackoffer åt Fadern, en lovprisning med vilken Kyrkan ger uttryck för sin tacksamhet mot Gud för alla hans välgärningar, för allt det som han har åstadkommit med skapelsen, återlösningen och helgelsen”. I eukaristin sammanfattas allt detta. Det handlar om skapelsens lovoffer, men det är också återlösningens, frälsningens och helgelsens. Genom dopet har återlösningen tagit sin början i oss. Den är i ständig utveckling för att vi skall helgas mer och mer. Då blir vi också i stånd att med Sonen bära fram allting till Fadern. Så hög värdighet har vi fått.

Därför behöver vi också tystnadens överlåtelse. Under en reträtt är det mycket tid för tyst, stilla tillbedjan, då vi försjunkar och blir stilla inför Gud. Det kan ske i stillhet i kapellet eller utomhus i naturen, där vi tillsammans med skapelsen kan lovsjunga Gud eller bara sitta ner tyst och stilla och låta oss dras in i tillbedjan. Ett konkret och praktiskt sätt att bara låta hjärtat slå, låta andningen pulsera inom oss, så att vi i syntoni med allt skapat låter allt bli en lovsång. Hjärtats slag blir rytmen i vår lovsång. Mysteriet är så stort att vi aldrig kan uttömma det. I eukaristin får vi möjlighet att mer och mer gå upp i det som är större. Det gör att vi varje gång vi deltar i eukaristin kan upptäcka något nytt, en ny fasett, en ny infallsvinkel, ett nytt ord, en ny gest, sådant vi aldrig riktigt har tänkt på.

Likadant är det när Guds ord kommer till oss. Det kan vara ett ord som vi kanske har hört tusen gånger men som plötsligt får liv. Det typiskt katolska sättet att öppna sig för Skriften är i eukaristin. Våra protestantiska bröder och systrar betonar starkt den enskilda bibelläsningen. Det är inget fel att läsa Bibeln enskilt. Det gör vi också. Men det mest privilegierade uttrycket är att med hela Kyrkan inom liturgins ram, inom det eukaristiska skeendet, ta emot Guds ord. Det blir ett mer intensivt, kyrkligt och eukaristiskt lyssnande, som sedan sprids ut över dagen genom tidebönerna och den enskilda bibelläsningen som en frukt av hela Kyrkans lyssnande

till Ordet i eukaristin. Där får det en extra kraft. Därför är det så viktigt att vi är vakna, medvetna och lyssnande. Allt i eukaristin ger näring för vår lovsång.

Något vi ibland missar är kollektbönen, den första bönen. Många har inte riktigt kommit till ro eller kommer kanske för sent till kyrkan. Det är ju en katolsk ovana! Jag kommer ihåg en from protestant som kom till vår domkyrka och påpekade att folk gick ut och in hela tiden. En sådan broderlig kritik måste vi ta till oss. För många går kollektbönen dem förbi. Men den anger ofta hela tonen för dagens eukaristi och mässa, själva grundtråden och grundtemat. Om man noga försöker lyssna på kollektbönen får man ofta en röd tråd, en grundtanke, en grundidé. Varje ord, varje gest, varje åtbörd har en eukaristisk betydelse och hjälper oss att bli tacksägande, lovsjungande, förhärligande varelser, som finner vår glädje i att gå upp i Guds oändliga mysterium och härlighet. Sedan sprids det eukaristiska klimatet över dagen och över miljön.

Som jag redan sagt är det ett privilegium att få vara i ett hus, där Kristus bor i tabernaklet. Det blir en speciell miljö och atmosfär. Vi kan medan vi är här tänka på, att nere i kapellet är Jesus. Som nybliven katolik var jag i en kyrka i Luxemburg. Då kom det in en from man, som sade: ”*Le bon Dieu est là-bas*” (den gode Guden är där borta). Så realistiskt var det. Det är lite svårt för oss nordbor att ta till oss den konkreta, realistiska synen. Den gode Guden är där nere i källaren. Jesus bor där i hela sin verklighet. Himlen är redan här på jorden och till och med i källaren. Den synen kan hjälpa oss att bli mycket konkreta.

Vi ber om nåden att mer och mer bli vad vi egentligen redan är, den lovsjungande varelse som ständigt tackar Gud för allt.

Herre Jesus Kristus. I din oändliga godhet låter du oss delta i din tacksägelse och lovsång till Fadern. Hjälp oss att gå upp i detta stora och så glömma vår egen lilla begränsade värld för att finna vår fullhet i dig och så kunna stråla ut din frälsande, helgande kärlek till den värld som, utan att veta det, ständigt längtar till dig. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag III

Herre, himmelske Fader, hjälp oss att ta emot din Son, som kommer till oss i eukaristin, som kommer till oss på tusen och åter tusen sätt i det liv vi lever. Lär oss att leva detta liv till din ära. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi försöker se att det kristna, bibliska, sättet att leva är präglad av ständig tacksägelse och lovsång, och att det får sitt fulla uttryck i eukaristins sakrament. Men det är förberett genom själva skapelsen, genom det gamla förbundet och blir till fullo förverkligat i Kristus, han som är ursakramentet. I Kristus får vi hela Guds verklighet. I honom ser vi Fadern, heter det i evangeliet. Hela den sakramentala frälsningsekonomin blir tydlig, när Gud blir människa. Skaparen kommer till oss i sin egen skapelse. Guds närvaro intensifieras.

Kyrkan i sin tur är sakramentet på Kristus. Kristus förmedlar alltid sin närvaro i och genom Kyrkan. Vi blir Kyrka i mötet med Kristus. Allt detta blir liksom förtätat i själva eukaristins firande. Kyrkan föds ur eukaristin. När vi samlas kring altaret blir vi Kyrka. När vi närmar oss eukaristins sakrament är det viktigt att vi har hela denna bakgrund för att vi skall förstå något

av djupet, bredden, längden och höjden i detta mysterium. Varje gång vi firar eukaristin leds vi djupare in den verkligheten. Vi kan ibland tycka att det blir rutin, då vi går till kyrkan varje söndag eller varje dag. Men varje gång är det något nytt, varje gång är det ett möte med Kristi nya liv, den uppståndne och förhärligade Herren. Därför kan alltid något nytt fastna. Det kan vara ett ord i liturgin, en gest, en inre öppenhet för Kristus. Genom eukaristin bearbetas hela tiden vårt inre liv. Vi blir mer och mer samstämda med Kristus i hans lovsång till Fadern. Vi blir mer och mer indragna i det stora mysteriet.

Ett sakrament är alltid ett synligt tecken på osynlig nåd. I det skapade blir Gud och hans heliggörande nåd förmedlad. Det gäller på ett speciellt sätt i eukaristin. I alla andra sakrament är det mer Guds verkan som blir tydlig. Här är det Kristus i hela hans verklighet som blir närvarande. Ett stycke av vår skapade verklighet, ett stycke materia, ett stycke bröd och lite vin blir i sitt väsen förvandlat till Kristi förhärligade kropp och blod. Det vi ser förblir vad det är, men dess väsen, dess innersta verklighet, har förvandlats. Vi kan undersöka bröd och vin efter konsekrationen, och det förblir vad det är på det empiriska planet, men dess djupaste substans är förvandlad.

Därför visar Kyrkan oändlig vördnad för de heliga elementen. Inte en smula eller en droppe får gå förlorad, eftersom det är Kristi vördnadsvärda kropp och blod. En gest som ofta talar till människor som inte är katoliker och gör dem lite chockerade eller förvånade är, när prästen efter mässan samlar ihop smulorna och diskar kalken. När jag en gång firade mässan hos Birgittasystrarna i Lugano var det några svenskar i kapellet. De tyckte att det var "tramsigt" att prästen diskade kalken. För dem var det nästan brist på vördnad, och de tyckte inte att det var så högtidligt. Men det är ett uttryck för att ingen smula, ingen droppe av Kristi dyrbara kropp och blod får gå förlorad. En sådan gest uttrycker en väsentlig del av vår tro.

I den materiella, konkreta verklighet där vi lever möter vi redan nu Kristus i hans förhärligade gestalt. Här har redan något av vår materiella värld nått sitt slutgiltiga mål, när Gud skall bli allt i alla. Det är ett förebud om den himmelska härlighetens fullhet, den himmelska bröllopsmåltiden. Vi brukar säga, att när vi firar eukaristin, får vi ta ut den himmelska bröllopsmåltiden i förskott. Kristus blir redan nu vår föda.

Samtidigt är Kristi korsfästa kropp på Golgota närvarande. Vi talar om att korsoffret förblir verkligt närvarande i eukaristin, och vi talar om att vi firar mässoffret. En händelse ur frälsningshistorien, dess centrum, Kristi död och Kristi uppståndelse, Kristi påsk, blir närvarande i eukaristin. Samtidigt tas den himmelska härligheten ut i förskott här och nu. Här knyts hela verkligheten samman. Det förflutna och det tillkommande blir närvarande i nuet. Vi är samtidigt både med på Golgota och i himlen, och vi är det här och nu. "Trons mysterium" säger vi efter konsekrationen. Din död, din uppståndelse och himlens härlighet finns här och nu. Allt koncentreras i detta ögonblick. Det är en så stor verklighet att det tar tid för oss att leva oss in i det och tillgodogöra oss det. Varje eukaristi, varje kommunion, är något annat på det subjektiva, personliga planet, även om det är samma verklighet, eftersom det finns oändligt många fasetter och aspekter av vårt möte med Kristus i eukaristin.

Inte att förglömma är att vi också förvandlas genom att ta emot eukaristin. Vi talar om förvandlingen av elementen bröd och vin till Kristi kropp och blod. Men det i sin tur skall utverka vår förvandling till en större Kristuslikhet, till en större omvandling i honom. Sedan skall vi förvandla världen mer och mer till himlens förgemak. Det är en förvandlingsprocess som sätts igång, när Gud blir människa för vår frälsnings skull. Och när detta sakramentalt firas i eukaristin används något materiellt som förvandlas till Kristi kropp och blod och som

tas emot av oss för att vi inifrån skall förvandlas, helgas, så att vi i vår tur kan dela med oss och föra ut allt det vi har fått. Därför brukar man säga att mässan egentligen inte tar slut. Utsändningen är en fortsättning av det vi har varit med om. Den förvandling, den likgestaltning med Kristus som sker i oss genom kommunionen skall sedan bära frukt i vårt sätt att förvandla och likgestalta världen, så att den verkligen blir till Guds ära och så att hans godhet, skönhet och rättfärdighet lyser igenom.

Därför kan vi inte heller skilja mässans firande från vardagen. Mässan tar inte riktigt slut. Orden *ite missa est*, som mässan avslutas med på latin, går inte riktigt att översätta till svenska. *Ite* betyder gå ut och *missa est* det sänds ut. Man säger inte att mässan tar slut, utan det är en mission, en utsändning. ”Gå ut och gör det ni har varit med om i mässan” skulle vi kunna säga. Gå ut och sprid det ni har tagit emot. Därför är detta moment mycket viktigt. Vi sänds ut som missionärer. *Missio* innebär utsändning. Återvänd till den värld du kommer ifrån och gör den mer och mer till Guds värld! Sprid mer och mer evangeliet som du har hört i kraft av den eukaristiska nåd du har fått!

Då knyts liturgi och diakoni samman. Gudstjänsten fortsätter i att vi tjänar Gud och vår nästa för att Gud skall bli ännu mer förhårligad. Det är liksom ett heligt kretslopp. Vi är ju skapelsens präster som skall göra skapelsen ännu mer genomskinlig för Gud och hans kärlek. Eukaristin är centrum både för vårt förhållande till Gud och till världen. Det kan man uttrycka på olika sätt. Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955), jesuiten, teologen och paleontologen berättar om en liten händelse, som kanske är en vision han hade. Han kom in i ett mörkt litet kapell, där det satt en äldre ordenssyster på knä inför det utställda sakramentet. Först är det mycket mörkt och dystert i kapellet. Men så säger han, att plötsligt lystes hela kapellet upp och det var som om hela världen var närvarande. Från monstransen där hostian förvaras strålar kraft, godhet och kärlek ut över hela världen. Mässan berör hela skapelsen. Därför brukar monstransen ha ett slags solstrålar som strålar ut. Monstransen lyser upp och förvandlar hela världen. I eukaristin är redan ett stycke av världen förvandlat. Där är redan den fullkomliga härligheten närvarande, Kristi förklarade kropp och blod. En del av vår skapelse har nått hem till sitt slutgiltiga mål. Någoting av jorden har redan blivit hemmastatt i himlen. Det påverkar allt.

Johannes av Korset (1542-1591) säger att genom inkarnationen stiger inte bara Gud ner i vår värld, utan han lyfter liksom upp hela mänskligheten till sig. I och med att han antar vår mänskliga natur lyfts hela mänskligheten upp till en högre värdighet i honom. Gud stiger ner och människan stiger upp. *Katabasis* och *anabasis* talar de grekiska fäderna om. Gud stiger ner, gör sig ödmjuk, liten, svag, och lyfter upp människan och ger henne en oändlig värdighet. De två rörelserna finns alltid i eukaristin. Gud stiger ner på vårt altare, gör sig närvarande, och vi höjs upp. Vi lovsjunger honom, och hans nåd strömmar ner i oss.

Den eukaristiska tillbedjan är ett slags utflöde, en slags matsmältning av eukaristin. Kyrkan i vår tid betonar mer och mer vikten av den eukaristiska tillbedjan, för att vi skall leva oss in i eukaristins mysterium. Vi blir stilla inför Kristus som är närvarande för att bli genomlysta av hans sol. Mysteriet att Kristus förblir närvarande i hostian är typiskt katolskt och brukar fascinera andra människor. Man berättar om Maria Elisabeth Hesselblad (1870-1957) att ett av de viktigaste stegen på hennes väg till Katolska Kyrkan var när hon deltog i Kristi Lekamens-procession i Bryssel. För många icke-katoliker är det mycket omvälvande att se, när vi faller på knä för ”ett stycke bröd”, att det är så verkligt, så äkta, att vi vördar det lilla brödstycket som Gud själv, eftersom Kristus är där. Gång på gång kan man märka att folk blir omskakade. Jag hörde efter vår sista Kristi Lekamens-procession vid Domkyrkan, att det på

Medborgarplatsen var en avfallen katolik som hade sagt: ”*This is the real thing*” (detta är det riktiga, det verkliga).

Eukaristisk tillbedjan, processioner och besök vid tabernaklet är en mycket viktig del av vårt förhållande till eukaristin för att vi skall hinna smälta och tillgodogöra oss hela den eukaristiska verkligheten. Mässan går ofta så fort och vi har inte alltid hunnit med. Speciellt är det så i vår tid, när man ofta kommer i sista stund och försvinner direkt efter slutvälsignelsen. Tidigare var det vanligt att folk kom i god tid, förberedde sig, läste i sin bönbok, blev stilla och sedan stannade kvar i tacksägelse. Nu springer man ut och in som på Åhléns och andra varuhus. Man har förlorat möjligheten att ta till sig eukaristin och bli stilla. Då är det också svårt att bli förvandlad. Därför är det viktigt med dessa moment av stillhet före och efter mässan, eukaristisk tillbedjan samt i vissa fall processioner och även det man alltid kallade ”besök vid det Allraheligaste”. Man är förvånad över att det i våra öppna kyrkor nästan alltid finns människor. Inför ”Uppdrag granskning” skulle jag intervjuas i Domkyrkan. Nästan hela tiden kom det då in människor som blev stilla i bön och tillbad Jesus i tabernaklet. Jag såg det som ett stöd att människor kom och bad vad som än händer, hur mycket förvirring och svårigheter det än finns i världen. Det kan vara svårt för många som bor långt ifrån en kyrka, men ändå är det glädjande att så många kommer.

Det är inte bara katoliker som kommer utan även muslimer och andra som dras dit. Eukaristin har en magnetisk kraft på människor. De vet och förstår inte alltid vad det är som drar. Men genom hela kyrkohistorien ser vi att det alltid finns människor som har omvänt sig genom eukaristin. Det klassiska exemplet är Ratisbonne (1814-1884), den fromme juden som blev helt överväldigad av mötet med Kristus i eukaristin. Det är fortfarande ett faktum, att människor, som inte vet vad det är tal om, blir förvandlade och omvända av själva verkligheten.

För de flesta är det ett långsamt inväxande i eukaristins mysterium. Mycket ligger i regelbundenhet. Därför lägger Kyrkan så oerhörd vikt vid söndagens mässa och säger, att det till och med är en dödssynd att inte delta i mässan och fira eukaristin. Många tycker att Kyrkan är sträng och orättvis, när hon säger så. Men det sker för vårt bästa. Hon vet att om vi försummar deltagandet i mässan, tunnans tron ut, och till sist blir ingenting kvar. Det ser vi tydligt i vår diaspora-situation. Katoliker kommer från andra länder, där det tillhör det sociala mönstret att gå i kyrkan. Men här lämnas plötsligt allt till dem själva. Vissa människor kan anta utmaningen och fördjupa sin tro och göra den mer personligt integrerad, trots att de inte har stöd i miljön. Andra går med strömmen bort från kyrkorna. Många lider skeppsbrott, då de börjar tumma på söndagsbudet. Till slut är de helt utanför. Samtidigt har jag mött flera som kommit till Sverige och som i hemlandet inte alls var så engagerade och övertygade. Men eftersom de måste ta ställning, fördjupade de sitt eukaristiska liv, sitt andliga liv. Det regelbundna mötet med Kristus i mässan är avgörande för om vårt kristna liv skall fördjupas, förvandlas och bli mer eukaristiskt.

Det räcker inte att, som man förr sade, bevista mässan, eller sitta av mässan. Man laborerade med tanken på när mässan var giltig, t.ex. om det var när man kom efter evangeliet eller före offertoriet. Man ville minimalisera. Det hjälper naturligtvis inte, utan man måste maximalisera, förstå att eukaristin vill förvandla hela vårt liv, att den har med allt att göra och att mässan fortsätter i vardagen. Eukaristin fortsätter att prägla vårt liv. Den vill förvandla allt i oss, så att vi mer och mer dras in i ständig tillbedjan och tacksägelse.

I eukaristin får vi varje gång delta i Herrens påsk. Påsken är kärnan i vår kristna tro. Pater Paillard har sagt: ”Påskmystik, påsketik, grundtonen i den kristna förkunnelsen är en stark segerkänsla, något ungdomligt och nästan utmanande”. Allt i kristendomen är märkt av påsken. Varje söndag firar vi påsk, uppståndelse på nytt. Andra Vatikankonciliet säger i Lumen Gentium: ”Så ofta korsoffret där vårt påskalamm Kristus har blivit slaktat firas på altaret fullgörs frälsningen. På samma gång framställs och förverkligas genom det eukaristiska brödets sakrament enheten mellan de troende som utgör en enda kropp i Kristus. Alla människor kallas till denna enhet med Kristus. Han är världens ljus. Av honom kommer vi. Genom honom lever vi. Hän mot honom strävar vi”.

I eukaristin blir Kristi korsoffer firat på altaret. Det upprepas inte. Det är en unik händelse i frälsningshistorien. Men på ett sakramentalt sätt fortsätter denna händelse i historien att ha sin verkan. Sakramentet meddelar samma verklighet. Då fullgörs också frälsningen. När vi firar eukaristin deltar vi och är föremål för frälsningen. I vår tradition som katoliker säger man inte så gärna: ”jag är frälst”. Så säger man i vissa andra traditioner, där man menar att man är omvänd helt och fullt, att man har tagit emot frälsningen. Vi säger snarare att vi blir föremål för frälsningen under hela vårt liv. Vi håller på att frälsas. Vi kan aldrig riktigt säga, att nu är det färdigt och avverkat. Det finns alltid något som kan bli ännu mer frälst i oss. Ända fram till det sista andetaget kan Gud frälsa, förvandla oss ännu mer. När vi deltar i eukaristin är det ett privilegierat ögonblick för att ta emot frälsningen. Där får vi del både av korsoffret och uppståndelsen. Hela påsken är med och dessutom påskens följd, den eviga härligheten. Det är därför vi säger: ”Trons mysterium”, där allt sammanfattas.

Det är inte så lätt att förklara för våra bröder och systrar i andra kyrkor att korsoffret är närvarande. De tolkar det ofta som om det hela tiden är fråga om en upprepning. Men det är det inte, utan det är ett sakramentalt närvarandegörande av frälsningens kärna i historien. För att förstå det kan vi tänka tillbaka på den judiska påskmåltiden. Jesus firade sin sista nattvard inom ramen av den judiska påskmåltiden, där man firade uttåget ur Egypten, Exodus, ökenvandringen och intåget i det förlovade landet. Men då firade man det som om det vore en verklighet här och nu. Det var en händelse i historien. Men i själva påskmåltiden blev denna frälsningsverklighet närvarande. I påskvakan läser vi dessa texter om uttåget ur Egypten och så vidare. Vår liturgi bygger ju på det gamla förbundets liturgi.

Påskmåltiden, som judarna fortfarande firar, får sin fulländning i eukaristin. För oss är det Kristi död och uppståndelse som är det centrala frälsningsskeendet. Det är i sin tur en fulländning av Exodus och intåget till det förlovade landet. Det finns ett samband. Det kan också hjälpa oss att förstå eukaristin, när vi ser att den vilar på påskmåltidens grund, att det som har skett en gång för vår frälsning i historien fortsätter att ha en verkan här och nu. Det är inte bara något gammalt, en händelse ur historieböckerna, utan det har en sakramental verkan och kraft här och nu. Kristi korsoffer har lika stark frälsningsverkan då som nu. Vi är med vid Kristi kors, vid hans uppståndelse och vid den himmelska bröllopsmåltiden. Tid och evighet knyts ihop i det eukaristiska firandet. Det kan vara lite svårt att rent mentalt leva sig in i det, eftersom vi har en annan syn på historia, på tid och evighet än den bibliska människan. Men så småningom kan vi bli mer och mer indragna i detta skeende.

Vad är då vårt svar? Jo det är den eukaristiska grundhållningen att tacka, tillbe, tjäna och lovsjunga, dessa grundtoner som vi hör om i psaltarsalmerna. Den judiska fromheten har, som vi redan sagt, utkristalliserat välsignelseböner för livets alla omständigheter, t.ex. ”Välsignad är du, Herre, som låter oss sitta vid detta bord. Välsignad är du, Herre, som låter solen lysa”. Denna grundhållning är viktig att tillgodogöra sig. Vi har den i svenskans

”Gudskelov”, Gud ske lov. Det är ett ord som nästan har försvunnit, men det är en följd av denna grundhållning. Gud ske lov för att vi får vara här i dag. Gud ske lov för att jag klarade mig ur knipan. Alla språk har någonting av detta. Vissa språk har bevarat det mer levande. Vi har: Lovad vare Jesus Kristus, *Alabado sea Dios, Praised be God*. I vissa språk finns en mentalitet där det är naturligt att infoga de orden. Det bygger på det bibliska grundmönstret, att vi tackar Gud för allt. Använd gärna Gudskelov eller Gud ske lov lite mer! Det viktiga är att ha den eukaristiska mentaliteten, att vilja delta i tacksamhetens offer. Vi kan skriva på dörren: ”Här fullgörs frälsning”, ”här pågår frälsning” för att hjälpa oss att bli mer medvetna om att det händer någonting i oss.

I vår tid som är så inriktad på den subjektiva erfarenheten och upplevelsen är det viktigt att bli befriad från det synsätt där man lätt tänker: Jag känner ingenting. Det ger mig ingenting. Här kan vi citera en av våra svenska mystiker, Hjalmar Ekström (1885-1962). Han skriver: ”Hon har allt vad han har, hans kropp och blod, hans liv och hans ande. Och när hon är så rik i honom, så har hon också råd att inte alltid förnimma det. Om hon ofta och mycket skulle känna efter hur det känns att ha hans härlighet, så skulle det bara oroa henne till ingen nytta”. Det är äkta själavård. Människan har fått allt. Hon har fått Kristi kropp och blod, hans liv och hans ande. Hon är så rik. Då har hon också råd att inte alltid förnimma det. Det är själavård för vår tid, där vi alltid vill förnimma, erfara, uppleva och anse oss har rätt till det. Annars vill man ha kollektpengarna tillbaka! Man undrar varför man skall gå till den tråkiga liturgin: ”Den säger mig ingenting. Den ger mig ingenting.”

Här brukar jag alltid berätta om pater Glogowski. När någon ville bli katolik, sade han, att man först skulle åka till Smålandsstenar och gå i mässan där några år, så skulle vi se om det höll. Predikan där var på mycket bristfällig svenska och psalmsången var sprucken. Det var miltals från katedralliturgin och klosterliturgin. Om den som vill konvertera då fortfarande trodde att eukaristin var det underbara och stora, då kunde det kanske bli tal om att få bli katolik. Det är lite överdrivet, men det ligger någon sanning i det.

Vi har inte rätt att kräva de höga upplevelserna och känslorna. Här kan Hjalmar Ekströms ord hjälpa vår tids människor som är så angelägna om upplevelser, känslor och erfarenheter. Men ändå - och det tror jag är viktigt att vi tror och bejaktar - sker det något i oss, när vi tar emot Kristus i eukaristin. Djupt inom oss sker det någonting. Ibland kan vi också erfara och märka det. Ofta erfar de andra det mer än vi. Nästan alltid efter kommunionögonblicket blir det en helig tystnad i kyrkan. Ibland är man nästan ledsen att bryta den. Av sig självt - även om det finns lite bråkiga barn och någon som prasslar med bönböcker eller rosenkransar - blir det en tillbedjande tystnad. Det sker något djupt i människor. De kanske inte alltid märker det. Men någonting sker. Varje gång vi tar emot Kristus blir likgestaltningen med Kristus mer och mer förverkligad. Det som fordras av oss är vår beredvillighet, att vi låter det ske, att vi öppnar oss.

Därför talar man i teologin om två principer: *ex opere operato* och *ex opere operantis*. *Ex opere operato* innebär att frälsningsverket pågår av sig självt. Det är Guds verk. Det är Guds nåd och han är alltid trofast. Vare sig det är padre Pio (1887-1968) eller en ovärdig präst som firar mässan, är det samma verklighet. Gudsfolket är garanterat att det är samma mysterium, den fulla verkligheten som sker oberoende av om prästen är lite frommare eller inte, oberoende av om mässans deltagare är lite mer splittrade eller inte, för det är Guds verk. Det är Kristus som offras på korset, som blir närvarande och hans uppståndelse och härlighet blir oss givna. Det är den ena principen, som man i katolsk teologi alltid betonar mycket starkt.

Den andra principen är *ex opere operantis*, att det också finns ett moment som beror på oss, om vi tar emot eller inte, om vi är likgiltiga eller öppna, om vi låter mysteriet tränga in i oss och förvandla oss. Här kan vi sätta stopp för Guds verk. Vi kan gå till en ovärdig kommunion om vi har en svår synd på vårt samvete. Vi kan missbruka nåden. Ändå fortsätter Jesus att låta undret ske. Här brukar jag peka på att en av lärjungarna var ovärdig. Judas fick också delta i den sista nattvarden. Jesus är beredd på att det alltid kommer att finnas människor som likt Judas sluter sig, förråder honom eller inte vill ta emot honom på ett riktigt och värdigt sätt. Det ingår i Guds *kenosis*, Guds utblottelse, när han blir människa, att i eukaristin fortsätter Jesus att låta sig utsättas för människans svaghet och synd. Det kommer alltid att finnas människor som vanhelgar eukaristin och som spottar ut den, något jag själv varit med om. Det kan bero på psykiska orsaker, men det kan också vara människor som vill vanhelga. Jesus utsätter sig för detta. Han låter också Judas få del av denna verklighet. Så stor är Guds ödmjukhet. Men naturligtvis vill han att vi skall ha djup längtan, vördnad, beredvillighet. Den som egentligen var mest värdig att ta emot Jesus i den sista nattvarden var Jungfru Maria. Men hon var inte med. Eukaristin är till också för svaga människor som läkedom, som gåva, som ny nåd.

I historien har det alltid varit en slags polaritet mellan att vara alltför försiktig eller alltför tillåtande. Ibland gick man bara till kommunionen en gång om året. I vissa kulturer är det fortfarande så. Ibland kan man vara alltför likgiltig och försumma bikten. Det finns alltid ett ”*hin und her*” mellan en alltför stor vördnad som gör att man knappt vågar närma sig eukaristin och en alltför nonchalant och slarvig attityd. Det gäller att hitta den rätta vördnaden, men också tro att vi är inbjudna, att Kristus har kommit för de svaga och syndiga och att vi genom att ta emot eukaristin mer och mer omvandlas, förvandlas. ”Jag är inte värdig”, säger vi, ”men jag är värdig”, säger Herren. ”Jag vill ge dig del av mitt mysterium”.

Den eukaristiska livsstil som vi försöker tala om är vårt svar på Guds gåva i eukaristin. Det går upp för oss att vi i varje ögonblick står i tacksamhetsskuld till Gud för vår existens, för vårt liv, för frälsningens gåva, för nåden. Som Thérèse av Lisieux (1873-1897) säger, är allt nåd. ”*Toute est grâce*”. Allt kan ge oss anledning att tacka Gud. Job sade: ”Herren gav och Herren tog. Lovat vare Herrens namn”. Det låter lite lättköpt. Men vi vet att det kan kosta oss kamp att våga tacka Gud, också för smärtan och det svåra. Det är möjligt om vi verkligen försöker leva oss in i den ständiga tacksägelsen. Vi kan vänja oss vid att knyta vår tacksägelse till de dagliga händelserna och mötena. På så sätt fortsätter vi att leva av eukaristin i det vanliga livet. Som en biprodukt får vi också en själslig harmoni. De bittra dragen, missnöjet som syns i vårt ansikte, börjar tunnas ut. Man kan se det på människor som lever av eukaristin. Bitterheten har en tendens att fastna i mungipor, medan tacksamheten lättar upp ansiktet.

Här brukar jag tala om en kategori människor som vi fortfarande har kvar i våra församlingar, men de börjar nu bli åldersstigna och dö ut. De kom direkt från koncentrationslägren med de vita bussarna och byggde upp våra församlingar. När jag besöker små och obetydliga orter som Kumla och Ludvika finns de kvar. Det slår mig alltid att de har en slags eukaristisk utstrålning. Man skulle kunna tro att de hade förbittrats av sina lidanden eller blivit plågade, men man finner nästan alltid glädje, frid och godhet som de strålar ut. Här ser vi att mycket beror på vår frihet hur vi reagerar på livet. En stor portion lidande, en fruktansvärd sak, behöver inte göra oss bittra, utan det kan tvärtom göra oss mer förenade med Kristi kors, medan en liten spricka, en liten flisa av bitterhet kan förgifta hela själen. Den eukaristiska grundhållningen ger oss också en andlig och till och med psykologisk jämvikt. Även de som har gått igenom svårigheter och blivit psykiskt skadade kan bevara en frid. Psykiskt sett

kanske de vaknar varje natt med mardrömmar, men på ett djupare plan kan friden, tacksamheten, godheten få överhand. De som har gått igenom svårigheter behöver inte bli slavar under dem. Så stor är människans frihet. Hon kan avgöra om hon vill bli bitterhetens tjänare eller tacksamhetens apostel.

När vi firar eukaristin behöver vi inte tänka igenom allt detta, utan vi skall helt enkelt bara fira, bara vara där. Då kan något fastna i oss. Vi behöver inte tänka efter utan bara låta oss dras in i firandet och glädja oss över att vi får komma inför Guds altare, ta emot det han vill ge oss, ge honom oss själva. Den gesten är så viktig i offertoriet, när vin och bröd bärs fram. Vi smyger oss då liksom in där och lägger oss på patenen. Vi är med. Vi står inte utanför. Vi dras in i det heliga skeendet.

Därför ber vi nu om nåden att bara kunna vara med och fira det stora i eukaristin.

Herre, Jesus Kristus. Du har offrat dig en gång för alla på korset. Men detta offer lever vidare på våra altaren. Hjälp oss att förena oss med din självgivande kärlek och så bidra till ditt förhärligande. Hjälp oss att bara vara med och så upptäcka att vi alltid får förbli kvar i dig, du som lever och råder från evighet till evighet. Amen.

Föredrag IV

Vi ber om den Helige Andes ljus och ledning.

Kom Helige Ande och upplys vårt hjärta, så att vi känner igen Jesus i vårt liv, tillber, tackar och tjänar honom. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi är framme vid slutstationen eller första stationen, för det är ju när vi kommer hem vi skall leva av den eukaristiska spiritualiteten och låta den få fortsätta i vårt liv. Det är ingen slutstation utan det är en ringlinje. Vi kommer alltid tillbaka till målet, som är första stationen igen. När vi sänds ut och reser hem, får vi packa med oss allt och inte glömma någonting kvar. Därför tänkte jag att vi skulle sammanfatta det vi har försökt se på i tre hebreiska ord.

Först ett citat av Paulus som återger den första skildringen av eukaristins firande och tradition. Paulus skriver: ”Jag har själv tagit emot från Herren det som jag har fört vidare till er: Den natten då vår Herre Jesus blev förrådd tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och sade. ‘Detta är min kropp som offras för er. Gör detta till minne av mig’. Likaså tog han bägaren efter måltiden och sade: ‘Denna bägare är det nya förbundet genom mitt blod. Var gång ni dricker av den, gör det till minne av mig’”. Här har vi Kyrkans äldsta tradition, som Paulus har tagit över och som har förmedlats från Herren genom apostlarna till honom. Det är den traditionen vi lever av. I princip är det samma sak som Kyrkan har gjort från begynnelsen, när hon firar eukaristin. Här möter vi de tre orden. Bakom de grekiska orden anar vi den hebreiska, den bibliska bakgrunden. Därför är det bara en sammanfattning av det vi har sagt.

Det första ordet är ordet ”ord”, *dabar*. I den hebreiska tankevärlden är ord något mer, något tätare, något mer substantiellt än hos oss. Vi lever ju i en kultur med överflöd på ord. Orden har förlorat sin mening. Redan Shakespeare (1564-1616) sade: ”*Words, words*”. Sedan har det blivit ännu mer uttunnat efter Shakespeares tid. Vi lägger dimridåer genom våra ord. Vi har svårt att lita på orden. Men då har vi förlorat det som är så typiskt för Bibelns värld, där ordet verkligen utför vad det säger. Gud skapar världen genom sitt ord. Gud säger: ”varde”, och det blev till. Samma sak ser vi i Jesu liv. Dagens evangelium är ett typexempel. ”Jag vill. Bli

ren!", sade Jesu till den spetälske mannen, och han blev ren. Den skapande effektivitet som ligger i ordet har vi förlorat. Ändå finns något av detta kvar, särskilt i de hårda orden. De träffar oss fortfarande som pilar i hjärtat. Men Guds ord är nyskapande, helande och frälsande ord.

Detta sker i eukaristin. När ämbetsbäraren får uttala Jesu egna ord, blir bröd och vin Kristi kropp och blod. Det är något oerhört att prästen i Kristi person får uttala Kristi egna ord och att Kristus blir närvarande i bröd och vin. Ordet utför vad det säger. "Detta är min kropp". "Detta är mitt blod". Vi måste ha den bibliska bakgrunden för att förstå hur realistiskt och konkret det är, när vi firar eukaristin, och att Guds ord har bevarat sin fulla kraft.

I treenighetsteologin talar vi om Sonen som det eviga Ordet. Fadern har av all evighet uttalat ett enda Ord som är hans Son. I honom har han sagt allt. Han har utsagt sitt eget mysterium. "Fadern och jag är ett". Hela vår tro är präglad av detta faktum. I Gud själv finns det eviga Ordet, där Fadern utsäger sig själv, där hans mysterium återspeglas i en annan person. Ordet antar redan personliga drag. Det ser vi också i hela vishetslitteraturen i det gamla förbundet som är en slags förberedelse för treenighetstron. Därför använder man ofta dessa läsningar, när vi mediterar över Treenigheten. I eukaristin ser vi så tydligt hur kraftfullt, hur verksamt detta ord är. Något liknande ser vi i absolutionen. Vi brukar ta konsekractionsorden och absolutionsorden som exempel på hur fruktbara, hur skapande orden är. Det är lite lättare att förstå, om vi har den bibliska bakgrunden, den hebreiska tankevärlden, där ordet utför vad det säger. Ordet skapar.

Egentligen har alltid bibelordet denna kraft också. Bibelns innehåll och budskap blir aldrig så tydligt som i liturgin, i eukaristin. Det är den naturliga platsen att ta emot bibelordet, Guds ord, till oss. Där tränger det in i vårt hjärta. Sedan fortsätter Kyrkan att meditera över ordet i tidebönera, och som enskilda individer kan vi själva meditera över bibeltexterna. Men den mest naturliga platsen för Guds ord är själva liturgin.

Detta *dabar*, detta ord, finns med från början. Det klassiska stället är skapelseberättelsen. Gud sade, och det blev till. Så ser vi hur allting kommer till, eftersom Gud vill det. Gud fortsätter att skapa. Konsekractionsorden i mässan fortsätter det som började vid skapelsen. Men här är det Gud själv som gör sig närvarande i Kristus ibland oss. Han stiger ner i sin egen skapelse. Det är unikt för kristendomen. Vi behöver den mylla, det tänkesätt, som den hebreiska, bibliska världen är. Det blir ännu mer konkret i och med att Gud själv stiger ner och talar med mänsklig mun, som vi ser i evangeliet. Det är ibland bra att tänka på att det Jesus säger alltid bär frukt. "Jag vill, bli ren!", "Du är Petrus, klippan, där jag bygger min Kyrka". Alla dessa ord som Jesus uttalar går tillbaka på detta ord från begynnelsen, när Gud skapade världen bara genom att säga: "Bli till, varde!". Eukaristin uttrycker alltså Guds tilltal, Gud ord till oss. Det är för vår skull som Kristus blir närvarande för att vi skall ta emot honom, för att vi skall näras av honom och så förvandlas till en allt större likhet och i och genom honom tillbe Fadern, välsigna Fadern, tacka Fadern. Det ser vi också i citatet från Paulus. Jesus tackade Gud. Han välsignade Gud.

Vidare har vi det andra hebreiska ordet *berakah*, välsignelse, tacksägelse, lovsång. *Baruch*, den välsignade, heter påven och USA:s president också. Jag hade nyligen konfirmation i Visby. Då var det en av konfirmanderna som tog sig namnet Barak. Man har i hela den semitiska världen samma grundtanke, att Guds välsignelse fastnar på oss och gör oss till välsignande, tackande varelser. Jesus tackar alltså Gud i eukaristin. Han välsignar Gud. Det är det som skall etsa sig fast i oss, så vi blir kvar i tacksägelse. Hela universum är ett

lovsjungande, tacksägande, universum. Gud skapar världen för att bli förhärsligad i den. Eukaristin är liksom kärnan av detta, för där är det Gud själv, som har blivit människa i Kristus, som frambär hela skapelsens tack- och lovoffer.

Vi dras in i detta. Vi är inte bara åskådare utan deltagare i detta skeende. I själva liturgin har det sin höjdpunkt. Men hela universum skall vara ett liturgiskt universum, där vi fogar in vårt arbete, vår kamp, våra smärtor, våra glädjeämnen. Allting kan bäras fram i tacksamhet. Det uttrycker man ibland i liturgin genom offertorieprocessioner. I vårt land är det kanske inte så mycket man bär fram, Men ibland kommer man med limpor och blommor. När jag var i i Nigeria, för en prästvigning tillsammans med våra präster från Nigeria, bar man fram allt möjligt till offertoriet. Det som slog mig mest var stora balar med toalettpapper som man bar på huvudet. Allting skall offras och ges vidare. Det blev mycket konkret. Allt bärs fram för att användas. Allt offras. Hela universum är med för att tacka Gud för hans härlighet. Konkretionen är typisk för inkarnationens religion. Allt berörs och allt får vara med. I Afrika har man tid på sig på offertorieprocessionerna. Här hos oss skall allt gå på fem minuter, medan det där kan hålla på trettio eller fyrtiofem minuter, medan alla dansar fram. Ibland går man också fram med sin kollekt enskilt. Det kan kännas lite pinsamt, om man bara har några småslantar. Men det spelar ingen roll. Alla ger vad de kan. Det uttrycker något av glädjen att få visa sin tacksamhet mot Gud och samtidigt offra något. För oss har ordet offer en lite bitter klang. Man kan säga: ”Ja, du bara offerar dig. Du offerar dig alltid för andra”. Men egentligen är offret den stora glädjen.

I gamla förbundet hade man tackoffer och lovoffer. Något som jag alltid tyckt låter fascinerande är viftoffret. Om man inte kan göra något annat kan man stå och vifta med en liten sädeskarve. Det uttrycker den djupa glädjen över Guds godhet. Det finns alltså ett viftoffer i Mose lag. Jag kommer ihåg, jag tror det var i Västerås, att en dam sade, att vi skall stå och vifta med små flaggor i mässan. Vi kan använda allting för att uttrycka vår tacksägelse över Guds härlighet som ett utflöde av eukaristin. Så begreppet *berakah* är mycket viktigt. När vi kommer hem i vardagen skall vi fortsätta att välsigna Gud. Kom ihåg de små välsignelseböner som i den judiska fromheten kan åtfölja varje handling, varje möte, varje stämning. Allting är berört av Guds närvaro och Guds godhet.

Det tredje ordet hör vi också i denna text från Paulus: ”Gör detta till minne av mig”. Gör det till min åminnelse. På hebreiska heter minne *zikkaron*. På grekiska är ordet kanske mer bekant, *anamnesis*. Då måste vi också fördjupa vår förståelse av detta ord. När vi hör ordet minne, tänker vi på något vagt tankeinnehåll. Vi har minnen från vår barndom. Vi har någon minnessak. För oss är det något som är förflutet och som vi bara återkallar lite i tankarna. Det har ingen täthet, ingen närvarande och nuvarande betydelse. Men i den bibliska tankevärlden är minnet, åminnelsen, verkligen en frälsningshändelse ur det förflutna som påverkar oss nu, som är lika närvarande nu, men på ett annat sätt.

Vi nämnde att eukaristin instiftades inom ramen för den judiska påskmåltiden, där man återkallar minnet av uttåget från Egypten, Guds mäktiga frälsningshandlande i det förflutna, som då blir närvarande i nuet. Det är detta Jesus bygger på när han instiftar eukaristin. Hans frälsande korsoffer förblir närvarande som en frälsande, helgande, förvandlande verklighet här och nu. Det är inte bara något vi tänker på långt borta i det förflutna, utan det blir verkligen sakramentalt närvarande. Jesus är lika verkligt närvarande på våra altaren som på korset. Det är samme Kristus som offrade sig där en gång som är närvarande i sitt mässoffer. Det är lite svårt att förklara för nutida människor som har en annan syn på minne och det förflutna. Därför missförstår man ibland och säger, att för oss katoliker upprepas korsoffret

ständigt på nytt. Men det är ju inte ett upprepande, utan det är ett återgivande av en frälsande handling i det förflutna på ett sakramentalt sätt. Det är inte helt lätt att förstå. Därför är det en hjälp att tänka på påskmåltiden, där den yngste sonen frågar, vad det var som hände denna natt osv. Guds frälsande kärlek yttrar sig i historien, men det är inte bara något som ligger nerpackat i det förflutna, utan det har sin följd, sin verkan, sin fullhet här och nu. När Jesus säger: ”Gör detta till minne av mig” är det inte bara för att vi skall tänka tillbaka på något fint och vackert Jesus har gjort för oss en gång, utan detta blir verkligt här och nu. Ibland har man jämfört det med en film eller ett skådespel som återger något i det förflutna. Men detta är något ännu mer, ännu tätare. Det som Jesus en gång gjorde på korset, när han av kärlek till vår frälsning offrade sig, blir konkret verklighet för oss här och nu. Minnet är alltså inte bara ett tankeinnehåll, något vi tänker tillbaka på, utan det är något konkret närvarande här och nu.

I många samfund har man förstått minne på ett annat sätt. Kristus är då inte närvarande på det sätt vi menar helt konkret i bröd och vin, utan det är en symbolhandling för det han gjorde en gång för längesedan. Det är ofta den stora skillnaden i synen på eukaristin. Är detta verkligt? Är varje smula en del av Kristi kropp som måste bevaras, eller är det bara ett vackert minne, en vacker symbol, som får oss att tänka tillbaka? I katolskt tänkande är man mycket präglad av det hebreiska ordet *zikkaron*. Det kan vara bra att ibland begrunda det. Vi kan säga att vissa minnen i vår egen historia har etsat sig fast starkt. Vi kan jämföra med att vi alla är präglade av vissa djupa minnen. Det kan vara goda och det kan också vara smärtsamma minnen som fortfarande har sin verkan i oss. Då är det bra att komma ihåg att också dessa minnen är en del av vår frälsningshistoria.

Även de smärtsamma erfarenheter vi har är till för att dra till sig Kristi frälsande kärlek. Också de traumata vi ibland kämpar med ett helt liv gör oss mottagliga för Guds frälsande kärlek. Det är inte alltid de trollas bort eller försvinner. Men i och med att vi blir medvetna om att de uttrycker vårt behov av Jesu helande och frälsning kan de faktiskt hjälpa oss att komma honom närmare. Man kan skilja på detta helande och den psykologiska process, där man ibland måste bearbeta vissa minnen. Här är det på ett annat och djupare plan. Vår egen historia, de minnen vi bär med oss är en del av Jesu sätt att frälsa oss. Vissa saker helas under resans gång. Andra saker kan komma upp och ständigt vålla oss ett lidande, men också bli en sårbarhet för Guds nåd, som gör att vi erfar vårt behov av frälsning. På det sättet kan vi närma oss det som sker i eukaristin, som ju är vår frälsnings mysterium.

”Din död förkunnar vi, din uppståndelse bekänner vi till dess du återkommer i härlighet”. Direkt efter konsekrationen bekänner vi det som sammanfattning av Jesu frälsande handlande. Han har dött på korset för att frälsa oss. Det tar vi emot i eukaristin, och vi bekänner att han också har uppstått för att bereda vägen till härligheten för oss. Vi får ta ut evigheten i förskott. Vi deltar i den himmelska bröllopsmåltiden. Det är ju Kristi förhärligade kropp vi tar emot. Vi blir mer och mer hemmastadda i Guds evighet, när vi går till kommunionen. Samtidigt är vi med på Golgota. Tid och rum tunnas ut. Vi lever alltid inom den ramen, men vi är inte bundna till den. Det förflutnas frälsningsbetydelse finns kvar, och den eviga framtidens liv börjar redan nu verka i oss. När vi firar eukaristin balanserar vi på linjen mellan tid och evighet. Faktiskt är det inte så sällan man kan erfara evighetsögonblicken, t.ex. efter kommunionen, då allt liksom tystnar, allt faller till ro och vi anar något av den eviga frid, ro och härlighet som väntar oss.

Det är viktigt att hitta balansen mellan dessa två - offret på korset och den eviga härligheten, det som är påskens mysterium. Redan genom dopet har Kristi påskmysterium blivit en inre verklighet i oss. Vi är döpta in i Jesu påsk. I eukaristin blir det ännu tydligare. Vi är med vid

korsoffret. Men vi är också med i uppståndelsen och härligheten. Det offer som Jesus bär fram på korset uttrycker hans vilja att frälsa människan från allt lidande, all död, all synd. Det betyder att han också vill dra till sig allt som behöver frälsas i hela historien. Också här kan vi försöka se denna jordmån och bakgrund i det gamla förbundet.

Det har påven själv, medan han ännu var kardinal Ratzinger, uttryckt på ett mycket tydligt men också ganska omtumlande sätt. Han skriver: "Israel koncelebrerade eukaristin med Jesus genom att dela Guds tjänares lidande." Det är något oerhört. Israel, det gamla förbundet koncelebrerar eukaristin med Jesus genom att dela Guds tjänares lidande. Denne lidande tjänare, som vi läser om i Jesajas profetior, delar Guds lidande genom historien, men det är också ett profetiskt förebud om Jesus Kristus, Guds tjänare, som lider för oss.

Påven knyter ihop detta på ett mycket överraskande sätt. I eukaristin, där Jesus Kristus frambär sina lidanden, förenar han sig också med det gamla gudsfolkets lidanden, ja vi skulle kunna säga med hela världens lidanden. Därför säger påven att Israel som Guds tjänare koncelebrerar eukaristin, eftersom också det gamla gudsfolket delar dessa lidanden. Det är en lite ovanlig tanke, men den är mycket aktuell nu i det nya skedet av dialogen med Israel, som har börjat efter den tråkiga Williamson-historien. Påven hade nyss ett möte med judiska ledare. Det påven säger är ett typexempel på hans sätt att begrunda teologiska skeenden på ett överraskande sätt. Påven menar att Israel, det gamla förbundet, koncelebrerar med Jesus i eukaristin. Vi måste förstå det symboliskt, men det ger oss ändå en aning om vilken stor och frälsande betydelse Jesu offer på korset har, där liksom allt lidande, det gamla förbundets lidande genom tiderna, men också hela mänsklighetens lidande dras in i offret.

Det gäller också vårt personliga lidande. Vårt sätt att fira mässoffret - ett ord som vi kanske inte använder så ofta nu för tiden men som också är viktigt - innebär att vi bidrar med våra lidanden. De skall förvandlas till nytt liv. De skall bäras fram. Vårt bidrag, när vi firar eukaristin, är att vi också bär fram våra bitterheter, våra besvikelser, våra lidanden, våra misslyckanden, hela den ryggsäck vi har med en mängd bråte vi släpar med oss. När vi firar eukaristin kommer vi med våra ryggsäckar. Vi kan lägga dem framför altaret i offertoriet. Jesus vill använda allt detta till Faderns förhärligande. Det skall bli offrat. Det skall bli en gåva. Det kan vara ett mycket effektivt sätt att bli av med den ingrodade bitterheten över våra misslyckanden, våra synder, våra sår. Gud behöver allt detta för att frälsa världen.

Då kan vi också - och det är så typiskt för vår katolska syn - bli Jesu medarbetare i frälsningsverket genom att själva låta oss frälsas, för Jesus är alltid den handlande. Vi dras in inte som passiva paket utan som medarbetare. Det kan vara en oerhörd befrielse för människor när det går upp för dem att det är så. Jag tror att den tanken också börjar slå rot i andra kristna kyrkor och samfund. Tidigare såg man det som något enbart katolskt, som något man var lite rädd för, för man menade att det förringade Frälsarens frälsande gärning. Men det är inte så det är menat utan tvärtom, alltså att Jesus fortsätter att arbeta genom sina lemmar. De är inte bara passiva paket utan genom frälsningen blir de aktiverade.

Vid en ekumenisk samling berättade biskop Caroline Krook en liten historia som jag tycker var ganska belysande. Hon brukade på ett sjukhem besöka en gammal släkting. I samma sal fanns det en annan person hon hälsade på. Under många år gick Caroline Krook till sin släkting. Så dog släktingen. Men då hade hon blivit lite bekant med den andra damen på salen, så hon gick och besökte henne också. Den äldre damen hade en frid och utstrålning som var mycket talande. Då frågade Caroline Krook henne hur det kom sig att hon hade denna djupa frid. Då öppnade hon nattygsbordslådan och tog fram ett lite tummat fotografi av en Moder

Teresasyster. Den äldre damen tillhörde Moder Teresas lidande medarbetare. Moder Teresa vädjade till alla gamla, sjuka och lidande att inte behålla sina lidanden utan offra dem för hennes arbete. Varje syster ber att få en lidande medarbetare, som stöder hennes arbete. Den gamla sjuka damen hade funnit sitt livsinnehåll i den lilla bilden av denna syster. Det är ett uttryck för denna trosverklighet, att vi inte får behålla och klamra oss fast vid våra lidanden, besvikelser och bitterheter, för då förtär de oss. Men om vi offerar dem bär det frukt. På så sätt kan vi alltid samarbeta med Jesu frälsningsverk.

Vi kan också tänka på Simon från Kyrene. I korsvägen symboliserar han detta förhållningssätt. Han får hjälpa till att bära Jesu kors. Vi kan identifiera oss med honom genom våra lidanden. För mig var en av de finaste erfarenheterna från världsungdomsdagen i Sidney i fjol det som skedde under korsvägen. Man hade ordnat en korsväg genom hela staden och till och med i hamnen. Korset åkte ut på en båt genom hela hamnen. Då skulle Simon från Kyrene komma. Det var en från urbefolkningen som kom med ett känguruskinns och tog korset på ryggen. Denna befolkning har lidit mycket, ibland förföljts som ohyra och rent av utrotats. Först nu börjar man bli medveten om detta. Alla dessa lidanden skulle dras in i korset. Det var nog ingen tillfällighet att det var en aborigin som fick bära korset. Om påven skulle komma hit på någon världsungdomsdag, skulle det nog vara en same eller någon annan marginaliserad i Sverige som skulle symbolisera denna aspekt.

Det viktiga är att vi själva identifierar oss med Simon från Kyrene, att vi öppnar oss för Jesus i våra lidanden. Vi kan också applicera det på kollektiva lidanden. Det kan handla om en förtryckt befolkning, det judiska folkets lidanden osv. Jesus vill använda allt lidande för att frälsa världen. Det blir aktuellt för oss inte minst under fastetiden, då vi medvetet går korsvägen med Jesus. Vi får lita på att i eukaristin blir hela vår tillvaro indragen. Det gäller historien, frälsningshistorien, Jesu historia, vår historia och framtid.

Det blir det nu, i det närvarande ögonblicket. Att leva i nuet är en sammanfattning av det kristna livet. Det lär vi oss också i eukaristin. Konsekrationsögonblicket och kommuniögonblicket är några av de tätaste ögonblick som vi kan vara med om här på jorden. I konsekrationsögonblicket förvandlas bröd och vin till Kristi kropp och blod, och i kommuniögonblicket träder Jesus själv in i oss och förvandlar oss. Just då ser Jesus på oss och säger: "Jag vill, bli ren, bli min!". Det personliga mötet med Jesus är aldrig så starkt och har sådan täthet som då. Men varje ögonblick har något av denna täthet. Det måste vi komma ihåg. Jesus kan ju möta oss på så många andra sätt.

Det Andra Vatikankonciliet betonar starkt alla de former av Jesusnärvaro som finns. Det eukaristiska är det mest konkreta, det mest verkliga, det mest täta, men sedan finns det en hel sfär av möjligheter att möta Jesus, eftersom allt är skapat i honom. Han vill frälsa, han håller på att frälsa, och vår personliga historia är en frälsningshistoria, där han hela tiden knackar på dörren. Vi kan förnimma knackningen på så många olika sätt. Ofta har vi ett begränsat synfält. Vissa är känsliga för Jesu tilltal i sin lidande medmänniska, medan det för vissa inte betyder någonting. Vissa ser Jesus i naturen. Vissa ser honom i snälla barn. Andra ser honom i stygga barn. Det finns oändligt många möjligheter att möta Jesus. Några tycker om att läsa Bibeln. Andra läser helgonbiografier.

Andra läser "Hänt i veckan". Kan Gud möta oss i "Hänt i veckan"? Ja, när vi ser den ytliga och glamorösa värld som finns där, förstår vi att Jesus behöver frälsa också den världen. Om vi tror att Jesus är med och vill frälsa allt, då kan också synden (därmed menar jag inte att det är synd att läsa "Hänt i veckan"), det som tycks tala om synd, bortvändhet och likgiltighet bli

ett rop på frälsning. Vi ser kändisar som ilar från Stureplanskrog till Stureplanskrog, från premiär till premiär och vi grips antingen av avund eller av medlidande. Men vi kan i alla fall be för dem. Jesus har så många möjligheter att komma in i vår värld.

Genom eukaristin övar vi upp mottagningsförmågan. Där försöker vi öppna oss för Jesus. Vi lyssnar till hans ord. Vi bekänner vår synd. Vi tar emot honom i eukaristin. Då kan vi bevara förmågan och öppenheten för honom och fortsätta att ta emot honom, välsigna och tacka Fadern. Det är därför jag så många gånger har sagt, att vi inte skall avsluta eukaristin, utan när vi sänds ut fortsätter vi att leva som eukaristiska varelser. Vi har fått ny kraft, ny glädje, ny motivation för att fortsätta att leva eukaristiskt i vardagen.

Därför är det viktigt att vi ibland stärker vår motivation eller intention. Man brukar säga att ordet intention är typiskt för spiritualitetens språk. Vi skall alltid ha en ren intention, ”*the pure intention*”. Vi skall ha en god avsikt. Vi skall rena vår intention. Vår intention är att behaga Gud, att välsigna honom. Ordet behaga är mycket vackert. Vi skall behaga Gud, leva till Guds välbehag. *Faire plaisir au bon Dieu*, att behaga den gode Guden, talar Thérèse av Lisieux om. Det är vår intention. På psykologins nivå talar man ofta om motivation. Vi måste också på det planet ha motivation. Varför lever vi? Vad är meningen? Vad går det ut på? Jo, vi vill tacka, tillbe och tjäna Gud. Det är vår motivation som driver oss. Vi måste under vårt vanliga liv ibland förnya den, speciellt när vi märker att vi börjar gå på tomgång, när det bara är ”Hänt i veckan”, ”Året runt” och ”Allers” som gäller och Bibeln får stå där och bli dammig. Gång på gång måste vi rena vår intention, även när vi tycker att nu är det så långt till kyrkan, sedan vi flyttat till ny bostadsrätt i ett finare kvarter. Man kan tänka att grannarna går aldrig i kyrkan och det går bra att möta Gud här i naturen. Då är det tid att förnya sin intention och sin motivation. Det är därför vi åtminstone i klostren har en daglig samvetsrannsakan. Det är bra att under vardagen stämma av. På morgonen offerar vi vår dag till Herren. Vid lunchtid börjar vi kanske märka, att vi inte alls gör det utan bara tänker på att ha det skönt och trevligt. Då kan vi förnya vår intention. På kvällen innan vi lägger oss får vi granska vad som blev av det hela. Det var inte mycket att hänga i julgranen! Då bekänner vi: ”Herre, hjälp mig att börja om på nytt i morgon”. Det handlar om de små ögonblicken av klarsyn, av medvetenhet om att frälsningen pågår. På vår dörr kan vi hänga en skylt, där det inte står upptaget utan ”frälsning pågår”. Ibland kan vi hitta på sådana saker för att hålla oss vid liv. Det som en person kan tycka vara ett bra tips kan andra tycka är lite märkligt eller konstgjort.

Huvudsaken är att vi anstränger oss själva och inte bara sitter och väntar att det skall hända någonting. Den risken finns i vårt samhällsklimat där vi lätt blir passiva. Många gånger hör man människor säga att de är ensamma. Som präst försöker man ibland föra ihop människor som är ensamma. Men det brukar aldrig gå, för de vill vara mest ensamma av alla. Det ligger lite tragik i att vi hela tiden förväntar oss att andra skall ställa upp för oss och ringa till oss. Likadant är det i det andliga livet. Vi behöver ibland bli lite påhittiga för att känna igen knackningen. Jesus knackar ju alltid. Men vi hör det ofta inte. Grannen spelar stereomusik på högsta skala under natten. Tänker vi då på att det är Jesus som vill att vi skall vaka under natten i bön? Antagligen gör vi inte det. Så kan vi gå vidare och upptäcka att Jesus knackar och knackar, men ofta förgäves, för vi vill att han skall knacka på ett visst sätt. En av våra stora frestelser kanske är att vi begränsar Jesu närvaro till att vi skall ha ljuva känslor, att det skall vara som i *Sound of music*. Vi skall dansa fram på ängarna. Det skall vara underbart och fint. Då tror vi att det är nåd. Men Jesus knackar på många olika sätt.

I eukaristin övar vi upp vår förmåga att lyssna, att ta emot, att bli tagna i besittning av Jesus. Samma förhållningssätt skall vi söka bevara till Guds ord, det nyskapande, frälsande ordet,

som också kan nå oss genom andra ord. Det kan ske genom en människas bön om hjälp. Det finns något av Guds tilltal i många ord vi hör. Det kan vara i en människas förtvivlan. Till och med i svordomar och onda ord hör vi ett rop på Guds frälsning och förbarmande. Om vi försöker lyssna till ordet hör vi ekon även i förnekelsen. Om vi hör ett förtvivlat skrik, vad gör vi då? Jo, vi minns Jesu frälsande handlande. Vi påminner oss om det som en närvarande verklighet. Jesus fortsätter att frälsa här och nu. Till sist tackar och välsignar vi honom.

Så vi ser att de här tre orden: *dabar* - Guds ord, Guds tilltal, *zikkaron* - minne, påminnelse, åminnelse och *berakah* - välsignelse, tacksägelse liksom utgör en helhet i vårt kristna liv. Gud talar i historien, i dess minne som blir en påminnelse, åminnelse här och nu, och vi tackar, lovsjunger och prisar honom för detta. Så packa gärna ner dessa tre hebreiska ord! De är matnyttiga. De kan vara oss till nytta i vardagen. Även om ni glömmer vad orden heter på hebreiska, så kan ni komma ihåg de svenska orden: ord, minne och tacksägelse. Det är en andlig friskvård att låta dessa ord hjälpa oss på vår väg.

Vi ber om Andens hjälp när vi sänds ut på mission för att sprida de goda orden, de goda minnena och den goda tacksägelsen.

Herre, sänd oss din Ande som en vind i seglen, som en eld i hjärtat, som en smörjelse i vårt inre, så att vi drivs av din Helige Ande till ständig bön, tacksägelse och goda gärningar. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Predikan 6 söndagen under året 15 februari 2009

Kära systrar och bröder. Hela evangeliet är uppfyllt av sådana berättelser som den i dagens evangelium. Det handlar om en människa i nöd - vare sig det är kroppslig eller andlig nöd - som kommer till Jesus och tar emot hans helande, hans förlåtelse, hans barmhärtighet. Jesu stora uppdrag är att ge Guds helande, renande barmhärtighet till världen. Det fortsätter han att göra. Varje möte med Jesus - vare sig det är i eukaristin, i ordet eller i vardagslivet - åstadkommer någonting i oss, om vi har öppenhet och beredvillighet, om vi liksom den spetälske verkligen längtar efter Jesu nåd och barmhärtighet. Den förmågan måste vi gång på gång öva upp, så att vi förväntar oss att Jesus skall göra någonting i vårt liv. Vi kan inte alltid avgöra vad det är och vad vi bäst behöver. Men en sak vet vi alla: vi behöver hans helande, renande barmhärtighet som förvandlar oss till en allt större likhet med honom själv. Det är så med Jesu kärlek att han vill göra oss lika sig själv, så att vi liksom han kan leva i ständig förening med Fadern.

Det är just vår svaghet, vår sjukdom, vår oförmåga, vår synd som drar till sig Jesu barmhärtighet. Han har kommit för de svaga, de sjuka, de syndiga, de behövande. Kanske vårt största hinder är, att vi inte räknar oss till denna skara. Ibland ber vi som goda kristna för syndarnas omvändelse, men glömmer att vi själva är en del i denna skara. Ibland kan vi glömma bort att vi behöver Jesus för allt. Vi är så vana att klara oss själva, att stå på egna ben, att täcka alla våra behov. Ibland behöver vi insikt i vår totala svaghet, vår oförmåga och vårt beroende för att kunna ta emot Jesu helande barmhärtighet. Vi behöver identifiera oss med den spetälske, med publiken och med alla människor som kommer till Jesus, som strömmar till honom, även när han drar sig ut i ödemarken.

Kanske det största hindret i oss är att vi tycker att vi klarar oss själva ganska bra ändå. Det är nutidens stora frestelse. Naturligtvis täcker vårt samhälle in en mängd behov, medicinens landvinningar och så vidare. Men det är inte på det planet det ligger, utan det är på den inre,

djupa nivå, där vi ständigt måste förstå att vi behöver Jesu frälsande kärlek för allt. Vi kan inte frälsa oss själva. Vi kan inte själva bli vad vi skulle vilja vara utan Jesu nåd och barmhärtighet. Vi behöver hans frälsning i varje ögonblick för allt. Denna insikt i vårt totala behov och beroende kan vara svår för oss idag, eftersom vi tycker att vi klarar av det mesta. Men det gör vi inte. Vi ser också att vi människor ständigt ställer till det för oss, både i det lilla och i det stora. Därför är det så viktigt att vi kan identifiera oss med alla dessa människor i evangeliet som kommer till Jesus, eftersom de vet att han är den ende Frälsaren, den ende som kan rädda, hela och hjälpa. Om vi tar emot denna frälsning, denna helande kärlek, då sker det något stort inom oss. Då blir vår stora lycka och glädje att få leva till Guds ära.

Under reträtten, som några av oss har varit på dessa dagar, har vi fått se att det är vår stora lycka, vår kallelse, att vi hela tiden får leva i ständig tacksägelse och lovsång till Guds ära. Allt sker till Guds ära. Paulus påminner oss om detta i dagens andra läsning. ”Om ni äter eller dricker eller vad ni än gör, så gör det till Guds ära”. Så enkelt blir det kristna livet när vi låter Jesus befria oss från vår synd, vår svaghet. Då blir allting till en enda lovsång, en enda tacksägelse. Att leva i ständig bön och tacksägelse lär vi oss varje gång vi firar eukaristin. Där kommer Jesus själv till oss och ger oss del av sin tacksägelse till Fadern. Då kan varje ögonblick bli ett möte med Guds oändliga härlighet och barmhärtighet. Vare sig vi äter eller dricker eller vad vi än gör, får vi göra det till Guds ära. Vi får ta emot hans kärlek och vi får besvara hans kärlek med hans kärlek. Det underbara är att när vi möter Gud och tar emot hans kärlek, då blir den vår egendom. Vi får använda den både för att älska honom, vår nästa och oss själva.

Vi måste på våra breddgrader alltid komma ihåg att vi också måste älska oss själva. Annars kan vi inte älska vår nästa som oss själva. Då kan vi inte heller ge Gud den kärlek som tillkommer honom. Att ta emot Guds kärlek är något vi gång på gång måste öva in och förstå att den är ett användbart kapital som vi får röra oss fritt med. Speciellt när vi tycker att det är svårt att älska Gud, nästan eller oss själva är det bra att veta, att vi äger Guds kärlek som ett kapital vi fritt får förfoga över. Då händer något stort i oss. Då förstår vi hur nära Gud har kommit oss i Jesus. Han vill tränga in och rena alla dolda skrymslen i oss. Han vill hela alla syndens fläckar. Han vill ta bort alla hinder för att vi skall kunna leva till Guds ära och som vår föda ta hans kärlek som hjälper oss att sprida Guds kärlek vidare.

Låt oss därför i dag ta till oss Jesu ord: ”Jag vill, bli ren!”. När Gud säger någonting, då sker det så. ”Jag vill, bli ren!”. Vi får lita på Guds fulla kraft när vi firar eukaristin, när vi tar emot Jesus där. Han kommer till oss som vår personlige Frälsare, liksom han är hela Kyrkans och världens Frälsare. I dag tänker vi på vad som är vår spetälska. Vad är det i mig som mest behöver renas och helas? Ofta är vi rädda och vill inte ens erkänna för oss själva våra sår, vår sårbarhet, smärta och ingrodda själviskhet. Det spelar inte så stor roll vad det är. Men det såriga i oss vill Jesus hela. Det är därför han har kommit. Om vi lägger fram det för honom och vågar visa upp den dolda eller mörka baksidan av oss själva får vi erfara att vår spetälska börjar helas. Vi behöver aldrig vara rädda att visa Jesus vem vi är. Vi behöver aldrig täcka över det som vi döljer för alla andra. Han vet ändå vad det är. Att medvetet hålla fram det i ljuset och erbjuda det som vår offergåva kan förändra något. Det kan göra att något stort sker. Vi får lita så mycket på Jesus Kristus att vi släpper in honom i vårt hemligaste och mest fördolda rum, där vi inte vågar låta någon annan titta in. Då kan också vår spetälska helas, renas och helgas. Det är som Paulus säger: ”När vi är som svagast är vi som starkast”. När vi verkligen litar på Jesu helande kraft, då kan också vår svaghet bli något stort, något som hjälper oss att leva ännu mer till Guds ära. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.